

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Vliv vyhlášení městské památkové zóny na historické
centrum města Lanškroun**

Marie Heinrichová

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Ing. Mgr. Marie Heinrichová

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Hradec Králové

Název práce

Vliv vyhlášení městské památkové zóny na historické centrum města Lanškroun

Název anglicky

The influence of the proclamation of the city monument zone on the historical center of the town Lanškroun

Cíle práce

Tématem diplomové práce je problematika hospodaření a rozvoje malého města. Konkrétním cílem je zhodnotit výhody a omezení plynoucí z existence městské památkové zóny v jeho historickém centru. Výzkum bude zaměřen na město Lanškroun (okres Ústí nad Orlicí). Lanškroun je město obývané bezmála 10 tisíci lidmi a městská památková zóna zde byla vyhlášena již v roce 1990 (první „vlna“ měst v ČR).

Metodika

Práce bude postavena jako případová studie města Lanškroun a jeho historického jádra – městské památkové zóny.

Stěžejní technikou sběru dat bude studium dokumentů (legislativa, metodiky Národního památkového ústavu, památkový katalog, data města Lanškroun, Ministerstva kultury ČR a podobně).

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Lanškroun, městská památková zóna, dotace, vlastníci, obnova, památky

Doporučené zdroje informací

- HLOBIL, I. 2008. Na základech konzervativní teorie české památkové péče. Národní památkový ústav v Praze ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci.
- KIBIC, K. CZUMALO, V. MAXOVÁ I, 2008, Péče o architektonické dědictví: sborník prací: vybrané kapitoly k tématu. Idea servis, konsorcium Praha.
- KIBIC, K. VOŠÁHLÍK, A. 2011. Památková ochrana a regenerace historických měst v České republice. Národní památkový ústav v Praze.
- KIESOW, G. 2012, Památková péče v Německu. Barrister & Principal, Brno ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v Brně.
- KUČA, K. KUČOVÁ, V. 2004. Novostavby v památkově chráněných sídlech. Národní památkový ústav v Praze.
- KUČA, K. KUČOVÁ, 2000. Principy památkového urbanismu. Jalna, Praha

Předběžný termín obhajoby

2023/24 ZS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2023

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 11. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Vliv vyhlášení městské památkové zóny na historické centrum města Lanškroun" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne datum odevzdání

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D., který práci vedl, za veškerou pomoc, ochotu, odborné konzultace a rady i povzbuzení, které mi dalo sílu tuto práci dokončit. Dále děkuji svému manželovi i synům za pochopení, trpělivost a umožnění studia a mým rodičům za lásku a obětavost. Rovněž děkuji paní PeadDr. Marii Borkovcové za provedení jazykové korektury.

Vliv vyhlášení městské památkové zóny na historické centrum města Lanškroun

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na historické centrum zhruba desetitisícového města Lanškroun, které leží na východě Pardubického kraje v okrese Ústí nad Orlicí. V roce 1990 bylo toto historického jádro vyhlášeno za městskou památkovou zónou a od roku 1994 pravidelně čerpá prostředky z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, vyhlášeném Ministerstvem kultury ČR, na podporu těchto chráněných území. Práce stručně uvádí do problematiky památkové péče včetně legislativy a podrobněji popisuje městskou památkovou zónu Lanškroun. Cílem pak je odpovědět na otázku, jak a do jaké míry mělo vyhlášení městské památkové zóny vliv na rozvoj historického jádra města Lanškroun. Otázku zkoumá nejenom ze stránky možnosti poskytnutí finančních prostředků z výše uvedeného programu Ministerstva kultury ČR, která se do rozvoje jednoznačně kladně propisuje, ale zaměřuje se i na rub problému a odhaluje i záporné stránky, vyvěrající z vlastnictví objektů v tomto chráněném území a zákonných povinností majitelů, které se často dostávají se památkovou péčí od střetu.

Klíčová slova: dotace, Lanškroun, městská památková zóna, Ministerstvo kultury ČR, objekt, památková péče, příspěvek, obnova, ochrana, zákon.

The influence of the declaration of a city monument zone on the historic center of the city of Lanškroun

Abstract

The diploma thesis is focused on the historical center of the town of Lanškroun with a population of approximately 10,000, which is located in the east of the Pardubice region in the district of Ústí nad Orlicí. In 1990, this historic core was declared an urban heritage zone, and since 1994 it regularly draws funds from the Program for the Regeneration of Urban Heritage Reserves and Urban Heritage Zones, announced by the Ministry of Culture of the Czech Republic, to support these protected areas. The work briefly introduces the issue of monument care, including legislation, and describes the urban monument zone of Lanškroun in more detail. The goal then is to answer the question of how and to what extent the declaration of a city monument zone had an effect on the development of the historical core of the city of Lanškroun. It examines the issue not only from the side of the possibility of providing financial resources from the above-mentioned program of the Ministry of Culture of the Czech Republic, which is clearly positively prescribed for development, but also focuses on the reverse side of the problem and reveals the negative aspects arising from the ownership of objects in this protected area and the legal obligations of the owners, which often come into conflict with heritage conservation.

Keywords: subsidy, Lanškroun, urban monument zone, Ministry of Culture of the Czech Republic, object, monument care, contribution, restoration, protection, law.

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Památková péče.....	16
3.1.1 Historie.....	17
3.1.2 Historický urbanismus a stavební památky	19
3.1.3 Památková ochrana a regenerace historických měst.....	20
3.1.4 Památková péče jako věc veřejného zájmu	21
3.2 Platná legislativa	24
3.2.1 Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči	25
3.3 Metodiky Národního památkového ústavu	26
3.4 Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 28	
3.4.1 Podmínky a způsob poskytnutí finančních prostředků z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón	28
3.5 Dotační program Podpora památkové péče	31
4 Vlastní práce	33
4.1 Město Lanškroun.....	33
4.2 Městská památková zóna Lanškroun	36
4.2.1 Památky na území městské památkové zóny Lanškroun.....	38
4.2.2 Hodnotné objekty v městské památkové zóně Lanškroun.....	40
4.2.3 Územní plán Lanškroun.....	40
4.2.4 Strategický plán města Lanškroun	41
4.3 Pozitivní dopady.....	41
4.3.1 Přehled poskytnutých příspěvků/dotací z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón za období 1994 – 2023 podle roků 42	
4.3.2 Výsledky Programu regenerace městské památkové zóny Lanškroun za období 2013-2023.....	48
4.3.3 Porovnání poskytnutých finančních prostředků z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón za období 2018 – 2022 v jednotlivých obcích okresu Ústí nad Orlicí	50
4.3.4 Přehled akcí obnovy vybraných kulturních památek spolufinancovaných z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón za období 2009 – 2023.....	53

4.3.5	Přehled akcí obnovy objektů v městské památkové zóně spolufinancovaných z rezervy Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón	64
4.4	Negativní dopady	66
4.5	SWOT analýza	68
4.5.1	Silné stránky.....	68
4.5.2	Slabé stránky.....	69
4.5.3	Příležitosti	69
4.5.4	Ohrožení.....	70
5	Výsledky a diskuse	71
6	Závěr.....	73
	Seznam použitých zdrojů	76
	Přílohy	80
	Vyhláška o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje (1990).....	83

Seznam obrázků

Obrázek č. 1	Lanškroun, budova městské knihovny čp. 142, rok 2016 – stav před obnovou
Obrázek č. 2	Lanškroun, budova městské knihovny čp. 142, rok 2017 – stav po obnově
Obrázek č. 3	Lanškroun, budova konírny v areálu zámku čp. 1, rok 2008 – stav před obnovou
Obrázek č. 4	Lanškroun, budova konírny v areálu zámku čp. 1, rok 2021 – stav po obnově
Obrázek č. 5	Lanškroun, budova zámku čp. 1, rok 2013 – stav před obnovou
Obrázek č. 6	Lanškroun, budova zámku čp. 1, rok 2015 – stav po obnově
Obrázek č. 7	Lanškroun, budova zámku čp. 1 – nádvoří, rok 2008 – stav před obnovou
Obrázek č. 8	Lanškroun, budova zámku čp. 1 – nádvoří, rok 2021 – stav po obnově
Obrázek č. 9	Lanškroun, budova děkanství čp. 2, rok 2008 – stav před obnovou
Obrázek č. 10	Lanškroun, budova děkanství čp. 2, rok 2015 – stav po obnově
Obrázek č. 11	Lanškroun, budova děkanství čp. 2 - dvorní průčelí, rok 2008 – stav před obnovou
Obrázek č. 12	Lanškroun, budova děkanství čp. 2 - dvorní průčelí, rok 2017 – stav po obnově
Obrázek č. 13	Lanškroun, budova radnice čp. 5, rok 2013 – stav před obnovou

Obrázek č. 14

Lanškroun, budova radnice čp. 5, rok 2021 – stav po obnově

Obrázek č. 15

Lanškroun, dům „Piano“ čp. 202, rok 2013 – stav před obnovou

Obrázek č. 16

Lanškroun, dům „Piano“ čp. 202, rok 2018 – stav po obnově

Seznam použitých zkratk

Soupis a definování zkratk (vyskytuje-li se jich v textu velké množství)

apod. – a podobně

č. – číslo

čp. – číslo popisné

ČR – Česká republika

ČSR – Česká socialistická republika

ČSÚ – Český statistický úřad

DPH – daň z přidané hodnoty

FO – fyzická osoba

Kč – korun českých

KNV – krajský národní výbor

kol. – kolektiv

max. – maximálně

min. – minimálně

MPR – městská památková rezervace

MPZ – městská památková zóna

MŠ – mateřská škola

nám. – náměstí

např. – například

NUTS – Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques

PO – právnická osoba

ppč. – pozemková parcela číslo

Sb. – sbírka

s. – strana

st.p.č. – stavební parcela číslo

s.r.o.; spol. s r.o. – společnost s ručením omezeným

sv. – svatý

tis. – tisíc

tj. – to je

tzn. – to znamená

ul. – ulice

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

ZŠ – základní škola

ZUŠ – základní umělecká škola

1 Úvod

Potřeba ochrany zachovaných architektonických a památkových hodnot v historických jádrech měst byla podnětem pro vyhlášení městských památkových zón, kterých je dnes v České republice na 250. Na obnovu především nemovitých kulturních památek stojících na území městských památkových rezervací a městských památkových zón vypsal Ministerstvo kultury ČR dotační program, ve kterém jsou každoročně alokovány finanční prostředky, které by měly přispívat ke zlepšení vzhledu historických center těchto měst při respektování jejich autenticity. Chráněné území představuje jistý reprezentativní vzorek, který disponuje hodnotami, jenž je potřeba zachovat i pro budoucí generaci. Snaha o ochranu architektonických a památkových hodnot se však ne vždy setkává s kladným ohlasem a někdy je přímo v rozporu s představami a požadavky vlastníků nemovitostí v chráněných územích. Vyhlášení městské památkové zóny tak s sebou nese pozitivní i negativní stránku.

Tato práce si klade otázku, jak a do jaké míry mělo vyhlášení městské památkové zóny vliv na rozvoj historického jádra města. Pro toto zkoumání si autorka zvolila město Lanškroun. Jedná se o desetitisícové prosperující a rozvíjející se město ve východních Čechách, ležící v Pardubickém kraji v okrese Ústí nad Orlicí. Městská památková zóna zde byla vyhlášena spolu s dalšími vybranými městy ve Východočeském kraji v roce 1990. Městská památková zóna Lanškroun zahrnuje dvě náměstí J. M. Marků, jejíž dominantou je renesanční radnice a malebné náměstí A. Jiráka s gotickým kostelem sv. Václava, zámek, děkanstvím a budovou městské knihovny. Autorka v tomto městě od roku 2003 pracuje na pozici referentky památkové péče, kterou zde vykonává 20 let. Má proto blízký vztah nejen k městu, ale i ke zvolenému tématu.

Práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část stručně představuje památkovou péči, platnou legislativu, metodiky a zásady Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón a dotační program Podpora památkové péče.

Praktická část popisuje město Lanškroun včetně jeho městské památkové zóny, zpracovává přehled poskytnutých finančních prostředků z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón včetně jejich příjemců a využití,

porovnává poskytnuté prostředky s ostatními městy v okrese Ústí nad Orlicí, věnuje se vybraným akcím obnovy, stručně hodnotí výsledky Programu regenerace městské památkové zóny za období 2013-2023. Praktická část neopomíjí ani negativní dopady spojené s vyhlášením městské památkové zóny. Vytvořená SWOT analýza pak může pomoci dalšímu rozvoji.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tématem diplomové práce je problematika rozvoje a hospodaření obcí z pohledu historických jader vyhlášených za městskou památkovou zónu. Konkrétním cílem je zhodnotit výhody a nevýhody spojené s vyhlášením tohoto chráněného území na město.

Výzkum byl zaměřen na město Lanškroun ležící ve Východních Čechách v okrese Ústí nad Orlicí. Lanškroun je bezmála desetitisícové město a městská památková zóna zde byla vyhlášena v roce 1990. Toto město si autorka zvolila jako příklad prosperujícího města a pro jeho malebnost a kulturní památky. Podstatnou roli při výběru tohoto města hrála i skutečnost, že autorka v Lanškrouně poměrně dlouhou dobu pracuje a má přístup k dokumentům potřebným k tomuto výzkumu.

Práce si pokládá tyto výzkumné otázky:

Jak se vyhlášení městské památkové zóny Lanškroun promítlo do obnovy, rozvoje a vzhledu historického centra města?

Jak byly použity prostředky Ministerstva kultury ČR, přesněji mezi jaké akce a vlastníky byly finanční prostředky rozděleny?

Jaký vliv, ať již pozitivní nebo negativní, je spojen s ochranou historického jádra města Lanškroun?

Jaké jsou silné a slabé stránky spojené s městskou památkovou zónou Lanškroun a jaké vnější a vnitřní příčiny ovlivňují její rozvoj?

2.2 Metodika

Práce je postavena jako případová studie města Lanškroun a jeho historického jádra - městské památkové zóny a zabývá se obdobím posledních třiceti let.

Stěžejní technikou sběru dat bylo studium dokumentů (legislativa, metodiky Národního památkového ústavu, památkový katalog, data města Lanškroun a Ministerstva

kultury ČR). Teoretická část se opírá a o studium odborné literatury, legislativy, metodik Národního památkového ústavu, dat Ministerstva kultury ČR. Pro praktickou část byly stěžejními dokumenty památkový katalog, strategické dokumenty města Lanškroun, další data města Lanškroun, Městského úřadu Lanškroun, Ministerstva kultury ČR a podobně.

Získaná data a dokumenty byly analyzovány a v menší míře i porovnány v rámci jednotlivých částí práce takto:

Město Lanškroun a městská památková zóna Lanškroun – data byla analyzována pro stručnou charakteristiku města i jeho chráněného území, hospodaření města bylo porovnáno mezi jednotlivými roky.

Pozitivní a negativní dopady vyhlášení městské památkové zóny – analýza zjištěných dat.

Výsledky Programu regenerace městské památkové zóny za období 2013-2023 – porovnání plánovaného stavu se skutečností.

Poskytnutí finančních prostředků z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón v jednotlivých obcích okresu Ústí nad Orlicí – komparace těchto prostředků v letech 2018-2022.

Přehled akcí obnovy – stručný popis vybraných akcí.

SWOT analýza byla použita pro identifikaci silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb za účelem pomoci dalšímu rozvoji chráněného území.

3 Teoretická východiska

V teoretické části je práce zaměřena na definici a stručnou historii památkové péče, historický urbanismus a stavební památky a ochranu hodnot spadajících do památkové péče, která se postupně rozšířila z jednotlivých nemovitostí, na celé urbanistické soubory, na které později navázala ochrana historických jader a dala vzniknout městským památkovým zónám. Dále je památková péče představena jako věc veřejného zájmu. Teoretická část se stručně zabývá také platnou legislativou včetně vybraných metodik Národního památkového ústavu, představí Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón a dotační program Podpora památkové péče.

3.1 Památková péče

V této kapitole se autorka věnuje památkové péči, jako věci veřejné, jejímu významu, formování, některým historickým souvislostem. Samotnými směry a přístupy v památkové péči nebo významnými osobnostmi v oblasti péče o architektonické dědictví se, vzhledem k rozsahu a zaměření, tato práce nezabývá. Autorka si v této části klade za cíl sepsat informace a poznatky, které jsou důležité ve vztahu k chráněným územím, které osvětlí danou problematiku.

Národní památkový ústav v článku *Principy památkové péče* chápe tuto péči jako dynamický, stále se vyvíjející obor, který přejímá a integruje narůstající poznatky řady vědních a technických oborů a citlivě reaguje na vývoj společnosti i na proměny dobové architektury a umění (Národní památkový ústav, 2023). Nejznámější německý památkář Prof. Dr. Phil. Dr. Ing. E.h. Gottfried Kiesow (2012, s. 9) o památkové péči prohlásil: „Ochranu památek považuji za jeden z nejkrásnějších úkolů, jimž se můžeme věnovat. Jde při ní o utváření našeho současného prostředí a o to, dát budoucnosti nějakou základnu. Vidím to tak: památkovou péči pěstujeme jako poděkování minulosti, z lásky k současnosti a jako dárek budoucnosti.“ Méně poeticky byla památková péče charakterizována na druhém zasedání Sekce teorie památkové péče při Vedoucím pracovišti vědeckotechnického rozvoje s meziodvětvovou působností v oblastech péče o památkový fond a chráněné části přírody na území ČSR. Zde je památková péče definována jako specifická činnost celospolečenského zájmu, související s aktivitou a přínosem jiných

vědeckých a uměleckých oborů, od nichž se však vlastní praxí a teorií stále více diferencuje. Předmětem památkové péče je ochrana a primární společenské zhodnocení památek, jednotlivě i v souboru (Hlobil, 2008, s. 164).

3.1.1 Historie

Počátky péče o kulturní dědictví v tom smyslu, jak je chápeme dnes, spadají až do 18. století (Ministerstvo kultury ČR, 2022). Tehdy ke vzniku památkové péče jako uznávaného oboru přispělo osvícenství a z něho pramenící rozšíření vzdělanosti a rozvoj věd romantismus a jeho fascinace historií a uměním minulosti. Ve většině vyspělých evropských zemí se v té době začala budovat státní památková péče, jež dodnes plní tři základní úkoly. K prvnímu úkolu patří průzkum, identifikace hodnot a výběr památek, které je v obecném zájmu žádoucí uchovat pro budoucnost. Druhý úkol představuje hledání optimálních způsobů péče o památky. Posledním úkolem je prezentace a popularizace památek, tedy zpřístupňování památkových hodnot veřejnosti (Národní památkový ústav, 2023).

Posun ve vývoji péče státní moci o kulturní dědictví představovaly Tereziánské reformy, které měly širokou platnost a dotýkaly se také památek a jejich zachování. Jedním z nejstarších obecně závazných nařízení byl Dvorský dekret z 24.2.1776, doplněný dekretem z 5.3.1812, které upravovaly povinnosti nálezců starožitností, např. mincí, soch, zbraní, nádob a náhrobních kamenů. Další dekret dvorské kanceláře z 28.12.1818 se zabýval vývozem a obchodem s uměleckými díly a zvláštnostmi a mimo jiné zakazoval vyvážet předměty umění a literatury přispívající ke slávě státu a prodejem kterých by vznikla těžko nahraditelná a podstatná ztráta (Ministerstvo kultury ČR, 2022).

Ve své době byly rakouské památkové instituce nejmodernější v Evropě, což dokládá i zřízení tzv. Ústřední komise pro zajišťování a zachování stavebních památek nejvyšším rozhodnutím z 31. 12.1850 při Ministerstvu obchodu, průmyslu a veřejných prací. Tato komise byla v roce 1911 přebudována na odborný úřad, spojený s vědeckým ústavem pro výzkum a odbornou inventarizaci uměleckého majetku ve státě. Úkolem Ústřední komise pro zachování památek měl být výkon bezprostřední veřejné péče s cílem vyhledávat a zachovávat umělecké a historické památky. Speciální zákon na ochranu památek však přijat nebyl (Ministerstvo kultury ČR, 2022).

Dnešní územní ochrana našich historických měst se začala poprvé výrazněji formovat počátkem 90. let 19. století v Pražském klubu, předchůdce Klubu Za starou Prahu, založeného 1900 (Hlobil, 2008, s. 13). Důvodem byla potřeba ochrany starobylého rázu Prahy, která měla být záležitostí a povinností veřejnoprávní nikoliv soukromou. (Hlobil, 2008, s. 14).

Československo po svém vzniku převzalo staré platné rakousko-uherské normy, ale již druhý den své existence, dne 29.10.1918, doplnilo stávající památkové předpisy nařízením Národního výboru č. 13/1918 Sb. o zákaz vývozu uměleckých a historických památek. K přijetí speciálního zákona na ochranu památek nedošlo ani v tomto období první samostatné Československé republiky, i když na osnově zákona se neustále pracovalo. Po skončení druhé světové války měly pro památkovou péči a její následnou právní úpravu naprosto zásadní význam Benešovy dekrety č. 108/1945 Sb., zejména pak dekret č. 12/1945 Sb., kterými po roce 1945 přešly do státního vlastnictví stovky zámeckých a hradních objektů, řada objektů ve městech a obcích, především pak v pohraničí. Péče o hrady, zámky a historická jádra měst se stala hlavním úkolem památkové péče poválečného období. Dalším významným památkovým počinem této doby bylo rozhodnutí vlády ze dne 11.7.1950 o prohlášení 30 historických jader měst za městské památkové rezervace (Ministerstvo kultury ČR, 2022).

Zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách byl vyhlášen 3. 5. 1958 a shrnoval dosavadní zkušenosti a výsledky práce na tomto úseku. Zákon vymezil povinnosti spojené s údržbou kulturních památek, stanovil zásady ochrany a evidence kulturních památek, konzervace a obnovy i jejich kulturního využití (Ministerstvo kultury ČR, 2022).

Zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách odpovídal dobovým potřebám, ale bylo potřeba reagovat na vývoj a podstatné kvalitativní i organizační změny, ke kterým ve státní památkové péči došlo. V reakci na tento vývoj byl přijat s účinností od 1. 1. 1988 zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, kterému se tato práce bude dále ještě věnovat a prováděcí vyhláška Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb. V pozdějších letech byl, zákon č. 20/1987 Sb. mnohokrát novelizován a v letech 2007 a 2008 doplněn vyhláškou Ministerstva kultury č. 187/2007 Sb., kterou se stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezy a vyhláškou Ministerstva kultury č. 420/2008 Sb., stanovující náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón (Ministerstvo kultury ČR, 2022).

3.1.2 Historický urbanismus a stavební památky

Památková péče je zaměřena na ochranu historického urbanismu, jehož doklady se mají zachovávat z historických důvodů. Jde například o hodnotu, kterou může mít budova pro vzhled historické obce nebo význam exponované samostatné stavby pro vzhled sídla nebo krajiny. Mezi další důležité složky utvářející prostor nebo atmosféru ulice, náměstí, patří půdorys středověkých měst, která byla založena tak, aby v průhledu ulice stála nějaká budova, což mělo vzbudit dojem uzavřeného prostoru chráněného před průvanem. Tyto stavby utvářející prostor je potřeba vždy chránit před zbouráním. Význam má také funkce proporcí v bezprostřední blízkosti kulturní památky, neboť v historickém městě smí rovnoměrně řazenou zástavbu převyšovat jen veřejné stavby jako kostely, radnice nebo zámky (Kiesow, 2012, s. 81-82).

Památková péče se při ochraně památek nahlížených jako součást urbanismu zaměřuje zejména na zachování městského půdorysu, struktury, okolí a vnitřních prostorových vztahů ve městech. Již samotný půdorys města je důležitým historickým pramenem vypovídajícím o městě, jeho zakladateli a jeho úmyslech. Z půdorysu města lze zřetelně vyčíst jeho vývoj. Strukturu města představuje zrnitost směsi velkých, středních a malých staveb, členění na parcely, střešní krajinu, vzájemný poměr staveb a volných ploch (Kiesow, 2012, s. 81-109).

Urbanistická ochrana městských památkových území klade důraz a požaduje obnovu nebo udržení všech funkcí, jakými jsou půdorys města, jeho umístění v krajině, prostory ulic a náměstí i jednotlivé signifikantní stavby. Důležité přitom je, aby urbanistická ochrana památek byla založena na těsné součinnosti všech osob a veřejných i soukromých institucí (Kiesow, 2012, s. 120).

Problém nové výstavby v historickém prostředí souvisí se stanoviskem k současné architektuře, které památková péče zaujímá. Pro současnou uměleckou tvorbu architektury nejsou z hlediska památkové péče stanovena vědecká měřítká a každý jinak kvalifikovaný odborník je odkázaný na subjektivní úsudek. To je důvod, proč se na soudobé stavby nevztahuje památková ochrana. Architektura je závislá na zadavateli, a tím na využití a rentabilitě. Pro charakter historického města je nepostradatelný především jeho půdorys, členění parcel a typologie budov a jejich zachování, dále vyloučení i určité funkce využití, nesoucí s sebou příliš objemné stavby. Důležitou roli hraje i stavební materiál, neboť vlastností všech historických materiálů je, že stárnou do krásy. Ve staré zástavbě by se

proto měly použít jen „patinující“ materiály, tedy domácí druhy kamene, omítky, dřevo, pohledový beton, pálené cihly, břidlice, čisté kovy. Nevhodné jsou materiály, které vypadají věčně jako nové, například desky z umělých hmot, eloxované kovy, skleněné tabule, lesklý hliník, apod. (Kiesow, 2012, s. 127-129).

Přístavby by se pak měly provádět ve stylu doby, v níž vznikají, a ne imitovat rozšiřovanou budovu a reflektovat dobré architektonické řešení, závislá na místě vzniku, měřítku, materiálu, členění a tvaru, tak aby tvořilo harmonii s okolím. (Kiesow, 2012, s. 141).

3.1.3 Památková ochrana a regenerace historických měst

Pro již dvousetletý vývoj památkové péče je charakteristické postupné rozšiřování pole její působnosti, které odráží proměny zájmu společnosti o její minulost. V počátcích se tento zájem soustředil jen na solitérní „monumenty“, kterými jsou hrady, opatství, katedrály či archeologicky cenné zříceniny. Postupně však docházelo k docenění a ochraně celých urbanistických a vesnických souborů, archeologických lokalit či souborů industriálního dědictví, na což v současnosti navazuje ochrana celých vybraných částí kulturní krajiny (Národní památkový ústav, 2023).

V roce roku 1973 bylo usnesením vlády č. 25 uloženo Ministerstvu kultury ve spolupráci s Ministerstvem výstavby a techniky a radami Krajských národních výborů - přijmout „opatření k regulaci investiční výstavby, potřebná pro realizaci koncepce dalšího rozvoje státní památkové péče.“ v Příloze III. tohoto usnesení se stanovuje, aby: „výstavba v nich sledovala vyšší kulturní prostředí. Soubory novostaveb by měly příznivě navazovat na prostorovou a hmotovou skladbu. Při přestavbě a dostavbě historických měst je nezbytné, aby i nová výstavba v nich sledovala vyšší kulturní prostředí. Soubory novostaveb by měly příznivě navazovat na prostorovou a hmotovou skladbu historických urbanistických útvarů, zvláště u nejvýznamnějších historických sídlišť (památkových rezervací a dalších vybraných měst a vesnic). Pro tyto záměry dostavby a přestavby historických sídel je nezbytné vytvořit příznivé předpoklady, zejména přiměřenou úpravu technicko-hospodářských ukazatelů komplexní bytové výstavby. Kromě toho je třeba rozšířit i možnosti bytové a občanské vybavenosti o nové vhodné typy, architektonicky přiměřené prostředí našich města a vesnic.“ Podle Kibice, Vošahlíka (2011, s. 156-157),

se zde „spojily základ směrnice nové stavby v historických městech se zásadou, že realizace těchto záměrů se týkala MPR a dalších vybraných měst a vesnic – tedy s novou formou ochrany. Proto MK ČR rozhodlo provést výběr dalších měst k ochraně a regulaci nové výstavby. Původních 120 měst bylo na žádost KNV rozšířeno na 137.“ Jednalo se i o Lanškroun (Kibic, Vošahlík, 2011, s. 156-157). Město Lanškroun pak je uvedeno mezi městy s významným historickým centrem, které si uchovalo tradiční historický vzhled (Kibic, Vošahlík, 2011, s. 285). Soubor těchto vybraných historických měst lze považovat za základ urbanistické kultury Československé socialistické republiky (Kibic, Vošahlík, 2011, s. 305).

3.1.4 Památková péče jako věc veřejného zájmu

Na význam hodnot a hodnocení v památkové péči a péči o památky jako deklarace veřejného zájmu upozornil Kotalík J. (2008, s. 28), podle kterého je nezbytná „bilance rozporu mezi kladným vztahem široké veřejnosti ke kulturnímu dědictví a ambivalentním vztahem politické reprezentace, která se v praktické sféře snaží podstatu památkové péče jako prosazování veřejného zájmu zpochybňovat a bagatelizovat. Zásadní podmínkou efektivní a smysluplné památkové péče je tedy prosazení ochrany kulturního dědictví jako přirozeného veřejného zájmu za podpory a při aktivaci účasti občanských aktivit a podpořené osvětou a výchovou k pozitivnímu vztahu k památkám“ (Czumalo a kol., 2008, s. 28).

Czumalo a kol (2008, s. 162) ve vztahu k ekonomice říká, že „každá moderní ekonomika je ekonomikou smíšenou, založenou na koexistenci veřejného a soukromého sektoru. Oba sektory se vzájemně podmiňují a doplňují – selhává-li v zabezpečování statků jeden z nich, nastupuje druhý. Oba sektory se však navzájem i liší charakterem vlastnictví, způsobem rozhodování o produkci, spotřebě a alokaci finančních prostředků na tyto statky. Koordinaci ekonomických aktivit v rámci soukromého sektoru zajišťuje tržní mechanismus prostřednictvím cen; ve veřejném sektoru koordinuje tyto aktivity vláda prostřednictvím daňových, výdajových a regulačních opatření. Kulturní statky mají charakter zboží, protože jsou schopny uspokojovat specifické kulturní potřeby. Cena těchto statků vzniká v důsledku střetu poptávky s nabídkou a ekonomické subjekty se na straně poptávky i nabídky chovají racionálně, se snahou maximalizovat svůj užitek“.

Pokud v ekonomickém prostředí dochází k tzv. tržním selháním, kdy tržní systém při dosahování efektivní alokace dostupných zdrojů selhává, nebo soukromé subjekty nemají o určité aktivity zájem, je tržní mechanismus nahrazen politickým procesem neboli vládními zásahy. Rozhodování veřejnou volbou a uplatňování veřejné kontroly je vedle veřejného vlastnictví charakteristickým rysem veřejného sektoru. Účelem tohoto sektoru je naplňování veřejného zájmu a správa věcí veřejných (Czumalo a kol., 2008, s. 162-163).

Do věcí vedle veřejného zájmu většinou spadá ochrana, přiměřené využívání nebo uchování kulturního dědictví. Opakem veřejného zájmu je zájem soukromý. V tomto případě se jedná o pojem, který je využíván poměrně často, i přes skutečnost, že obsahově soukromý zájem platná právní úprava výslovně nevymezuje. Samotný veřejný zájem má nadindividuální charakter, jeho nositeli jsou blíže neurčené okruhy či společenství osob neboli „veřejnost“. Czumalo a kol. (2008, S. 165) uvádí, že „Při realizaci veřejného zájmu jsou základními motivačními faktory společensky uznané cíle a potřeby, přičemž jednotlivci participují na dané činnosti právě proto, že sdílejí společné (integrující) hodnoty, jsou zainteresováni na řešení určitých společenských problémů. Z pohledu památkové ochrany lze říci, že spontánním dějinným vývojem se z památek staly preferované předměty společenského zájmu a dnes je tento zájem podmínkou pro financování z veřejných rozpočtů.“ To zdůrazňuje i požadavek kladený na památkovou péči „otevřít se Evropě“ a morální povinnost chápat naše památky nutně také v kontextu celoevropského kulturního bohatství, za něž nejsme odpovědni jen sami sobě, ale i ostatním národům, především sousedům, s nimiž nás spojuje vzájemná historie a dávná výměna kulturních hodnot (Hlobil, 2008, s. 68-69).

Czumalo a kol (2008, s. 165-166) upozorňuje na rozdíl ve formulaci mezi soukromými a veřejnými zájmy: „Zatímco se soukromé (individuální) zájmy nejčastěji vyjadřují v kladných formulacích určitých cílů, veřejné zájmy mají naproti tomu – podobně jako základní principy a pravidla společenského vývoje - negativní vymezení. Takové vymezení veřejného zájmu je u památkové ochrany obsaženo v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku ČR.“ Památkové objekty a s nimi spojené činnosti se podle Czumalo a kol (2008, s. 165-166) „povyšují do roviny obecně chráněných statků politickými rozhodnutími o jednotlivých objektech nebo o jejich územních souborech, a to nezávisle na skutečnosti, zda jsou ve veřejném nebo soukromém

vlastnictví. Tato politická rozhodnutí se promítají v Ústředním seznamu kulturních památek ČR, kam jsou ze zákona kulturní památky zapsány.“

Památková péče jako věc veřejného zájmu disponuje několika různými nástroji kulturní politiky, mezi které patří nástroje legislativní, ekonomické, institucionální, ekonomické řídicí a metodické (Czumalo a kol., 2008, s. 169). Legislativním nástrojům se práce bude podrobněji věnovat později.

Hlavním ekonomickým nástrojem je podpora zachování památkových hodnot poskytovaná z veřejných rozpočtů, kterou lze alokovat dvěma základními způsoby. Jde o přímou podporu, kterou je poskytování finančních prostředků z veřejných rozpočtů a nepřímou podporu, kterou představují daňová zvýhodnění nebo osvobození od daní (Czumalo a kol., 2008, s. 170-171).

Státní památková péče je u nás vykonávána dvěma navzájem spolupracujícími složkami, jsou to orgány státní památkové péče, mezi které spadá Ministerstvo kultury ČR, kraje, obce na straně jedné a Národní památkový ústav, jako odborná organizace státní na straně druhé. Tyto složky zastupují institucionální nástroje památkové péče (Czumalo a kol., 2008, s. 171).

Účelem řídicích a metodických nástrojů je plánovitě a komplexně rozvíjení státní památkové péče a to v souladu s dlouhodobou koncepcí jejího rozvoje, o což se starají orgány státní památkové péče ve spolupráci s ostatními orgány státní správy a za odborné pomoci Národního památkového ústavu a vědeckých, uměleckých a dalších odborných institucí. Metodickým a osvětovým působením lze motivovat kulturní chování subjektů nezávislých na orgánech státní správy, jako jsou kraje, obce, církve nebo neziskové organizace. Znamená to, že tyto nástroje se částečně překrývají i nástroji institucionálními. Nejdůležitější roli přitom mají Ministerstvo kultury ČR a Národní památkový ústav (Czumalo a kol., 2008, s. 172).

Ministerstvo kultury ČR zpracovává návrh právních předpisů, které upravují ochranu kulturních památek a památkovou péči a návrhy koncepcí rozvoje památkové péče. Ministerstva kultury ČR prostřednictvím Odboru památkové péče řídí při výkonu státní památkové péče správní úřady nižších stupňů, mezi které patří zejména krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy (Czumalo a kol., 2008, s. 172).

Národní památkový ústav je odbornou organizací státní památkové péče, která zpracovává rozboru stavu a vývoje památkové péče, připravuje podklady pro prognózy,

koncepte a dlouhodobé výhledy jejího rozvoje; organizuje, koordinuje a plní vědeckovýzkumné úkoly na úseku státní památkové péče. Vykovává odborně-metodickou, informací a dokumentační činnost na úseku státní památkové péče. Národní památkový ústav také zabezpečuje průzkumy, výzkumy a dokumentaci kulturních památek, městských památkových rezervací a městských památkových zón; vede Ústřední seznam kulturních památek ČR; připravuje odborné podklady pro Ministerstvo kultury ČR, například pro prohlášení věci za kulturní památku. Pro ostatní orgány státní památkové péče zpracovává potřebné odborné podklady, zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky, sleduje využití kulturních památek a jejich propagaci, vydává ročenky, atd. (Czumalo a kol., 2008, s. 172-173).

3.2 Platná legislativa

První normy uplatňované v kultuře navazují na Listinu základních práv a svobod, zejména na článek 2 a článek 34, v nichž se uvádí „Státní moc lze uplatňovat jen v případech, a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, která zákon stanoví. ... Právo přístupu ke kulturnímu bohatství je zaručeno za podmínek stanovených zákonem.“ Proto je nutné legislativně vymezit, co jsou chráněné památky, včetně jejich ochrany a postavení vlastníků v systému památkové péče. Nejdůležitějším je z tohoto pohledu zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (Czumalo a kol., 2008, s. 170).

- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči doplňují tyto vyhlášky:
 - Vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí Památkový zákon
 - Vyhláška o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje ze 17.10.1990 (znění uvedeno v příloze)
 - Vyhláška č. 187/2007 Sb., kterou se stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezy
 - Vyhláška č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón.

Další důležité zákony:

- Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích

- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků
- Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění)
- Zákon č. 183/2006 o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Mezinárodní dokumenty:

- Úmluva o architektonickém dědictví Evropy, přijatá 3.10.1985 v Granadě
- Mezinárodní charta pro záchranu historických měst (Washington 1987)
- Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel (Benátky 1964)
- Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy přijatá 16.01.1992 v La Valetě na Maltě.
- Úmluvu na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu (Haag 1954)
- Úmluvu o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Paříž 1972)

3.2.1 Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů je stěžejním zákonem ve vztahu ke kulturním památkám a chráněným územím - městským památkovým rezervacím a městským památkovým zónám. Zákon řeší především práva a povinnosti vlastníků kulturních památek, povinnosti úřadů a dalších osob, povinnosti vlastníků nemovitostí v městských památkových rezervacích a zónách, možnosti poskytnutí finančních prostředků vlastníků kulturních památek na jejich obnovu a sankcí na porušení zákona. Vybrané paragrafy tohoto zákona jsou uvedeny v příloze.

3.3 Metodiky Národního památkového ústavu

Z metodik vydaných Národním památkovým ústavem vybrala autorka ty nejdůležitější, které se z pohledu památkově chráněného území mohou uplatňovat a to včetně stručného popisu, čím se dané metodika zabývá.

- Obnova okenních výplní a výkladců (Báčová a kol., 2010).

Tato metodika je jednou z nejvíce diskutovaných a polemizovaných. Je určena nejen profesionálním památkářům, projektantům a vlastníkům, ale i vlastníkům nechráněných staveb. Největší pozornost je věnována oknům, jako významné součásti architektonického dědictví, která je ohroženou zánikem. Ohrožení způsobuje ztráta dochovaných historických oken i rezignace na užívání odpovídajících materiálů a architektonických forem u oken nových. Cílem publikace je sjednotit věcná kritéria tak, aby při naplňování účelu zákona o státní památkové péči byly srovnatelné situace posuzovány shodně (Báčová a kol., 2010).

- Péče o kamenné sochařské a stavební památky (Štulc a kol., 1998).

Metodika obsahuje základní odborné a etické principy pro restaurování sochařských uměleckých děl a uměleckořemeslných děl v kameni, které rozvádí do praktických metodických zásad a připojuje technologické pokyny, jimiž by se praxe měla řídit (Štulc a kol., 1998).

- Projektování obnovy stavebních památek (Holeček a kol., 2008).

Publikace podrobně popisuje profesní postupy architekta při projektování obnovy stavebních památek. Zaměřuje se na výčet náležitostí kvalifikované projektové dokumentace i na náročné postupy při její přípravě. Pozornost je věnována zadávání, koordinaci a vyhodnocování průzkumů, pořizovaných při obnově památek a zohlednění jejich výsledků v projektovém řešení; detailně jsou analyzovány nároky na zpracování jednotlivých stupňů projektové dokumentace obnovy – architektonické studie, projektové dokumentace k žádosti o vydání územního rozhodnutí, k žádosti o vydání stavebního povolení i pro provádění stavby. Kromě projektování se je v publikaci věnována pozornost i úzce související s restaurováním (Holeček a kol., 2008).

- Metodika stavebně historického průzkumu (Beránek a kol., 2015).

Stavebně - historický průzkum je vědeckou metodou, jejímž cílem je komplexní poznání stavby a významným nástrojem nejen pro poznání architektonického dědictví, ale především pro praktickou rekonstrukci či úpravy objektů památkové hodnoty či historických staveb. Současně přináší soubor informací využitelných pro řadu vědních oborů i osvětovou činnost (Beránek a kol., 2015). Metodika řeší podrobnosti tohoto průzkumu.

- Novostavby v památkově chráněných sídlech (Kuča a kol., 2004).
Metodika odpovídá na zásadní otázky posuzování nových staveb v památkově chráněných územích. Zabývá se novostavbami v prolukách i mimo ně, pohledovou exponovaností novostaveb i obecnými architektonickými principy (Kuča a kol., 2004).
- Barevnost fasád. Průzkum, dokumentace, vyhodnocení a obnova exteriéru historických staveb (Macek, 2009).
Materiál se věnuje barevnosti v architektuře, jejímu průzkumu a dokumentaci. Představuje historický vývoj užití barev v rámci jednotlivých historických slohů, zabývá se projevy barevnosti v lidové architektuře, kde barevné řešení často reprezentuje osobní umělecký přístup inspirovaný městskou architekturou, zaměřuje na průzkum fasád, jeho provedení, zpracování a vyhodnocení (Macek, 2009).
- Péče o památkově významné venkovní komunikace (Schubert, 2007).
Metodika poskytuje vodítko při volbě správných přístupů k opravám či úpravám historických povrchů venkovních komunikací a prostranství. Smyslem péče o venkovní komunikace v historicky cenném prostředí by měla být pečlivá oprava zlepšující současný technický stav a respektující dochovanou hodnotu a maximálně prodlužující funkčnost i estetické kvality historického stavu, tak aniž aby si běžný uživatel musel všimnout, že vůbec proběhla. U veřejných prostranství, která jsou pochozími nebo pojízdnými plochami, je samozřejmě nutné zohlednit i požadavek na jejich bezpečné užívání (Schubert, 2007).
- Metodickému vyjádření k posuzování záměrů na osazování fotovoltaických a jiných solárních zařízení na kulturních památkách a v památkově chráněných územích se autorka věnuje v kapitole 4.4 Negativní dopady.
- Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví (Poláková, 2007).

Tento soubor vybraných dokumentů je publikován v anglické verzi i českém překladu. Z dokumentů UNESCO přináší ty nejznámější, zejména Úmluvu na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu (Haagská úmluva), včetně jejích Protokolů a Úmluvu o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.

3.4 Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón byl vyhlášen usnesením vlády ČR ze dne 25. března 1992 č. 209. Vláda tímto usnesením například uložila ministru financí uvolnit v roce 1992 po dohodě s ministrem kultury část prostředků z rezervy státního rozpočtu pro Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón na podporu městských programů regenerace a ministru kultury informovat přednosta okresních úřadů o přijatém usnesení vlády k Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón České republiky, založit do 30. června 1992 pracovní skupinu pro regeneraci městských památkových rezervací a městských památkových zón České republiky nebo předložit do 31. srpna 1992 ministru financí návrh na vyčlenění prostředků ze státního rozpočtu v roce 1993 pro podporu Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón České republiky (Ministerstvo kultury ČR, 2023).

3.4.1 Podmínky a způsob poskytnutí finančních prostředků z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón

Poskytnutí finančního příspěvku ze státního rozpočtu ČR v Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón se řídí obecně závaznými předpisy. Příspěvek nebo dotace se poskytuje v souladu s § 16 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, vyhláškou č. 66/1988 Sb. Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, usnesením vlády České republiky ze dne 25.03.1992 č. 209 k Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, úplným zněním Zásad Ministerstva kultury České republiky pro užití

a alokaci státní finanční podpory v Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón č. j. MK 78.596/2018 OPP ze dne 07.12.2018, dle příkazu ministryně kultury č. 40/2012, kterým se vydává směrnice pro poskytování příspěvků v rámci specifických programů na úseku památkové péče ze státního rozpočtu Ministerstvem kultury, dle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), v platném znění, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění. Města s městskou památkovou rezervací nebo zónou, která chtějí čerpat prostředky z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón musí zpracovat a v daném termínu (do poloviny listopadu) odeslat Ministerstvu kultury Anketní dotazník, ve kterém jsou uvedeny akce obnovy, na které bude moci město v následujícím roce žádat (Ministerstvo kultury ČR, 2023).

Ministerstvo kultury poskytuje finanční prostředky na obnovu kulturních památek formou příspěvků anebo dotací. Pracovní skupina města pro městskou památkovou rezervaci nebo městskou památkovou zónu na základě Rozpisu státní finanční podpory v Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón na svém zasedání rozdělí odsouhlasenou kvótu pro svou městskou památkovou rezervaci nebo zónu mezi akce obnovy kulturních památek uvedených v Anketním dotazníku. Po včasné předání všech kompletních žádostí a příloh Ministerstvu kultury, je vydáno rozhodnutí o poskytnutí finančních prostředků, a to formou příspěvku nebo dotace (Ministerstvo kultury ČR, 2023).

O příspěvek se jedná, pokud podává město žádost o poskytnutí finančních prostředků pouze na obnovu jedné kulturní památky ve vlastnictví města nebo ve výjimečném případě jedné akce obnovy ve vlastnictví církve, kdy se příspěvek poskytne přímo církvi. K žádosti je nutné zaslat kopii souhrnného přehledu a kopii žádosti včetně povinných příloh. Příspěvek lze proplatit předem a to na základě originálu prohlášení vlastníka kulturní památky, že nemá dostatek vlastních finančních prostředků na obnovu kulturní památky v rozsahu prací pro příslušný kalendářní rok (Ministerstvo kultury ČR, 2023).

O dotaci jde v případě, že město podá žádost o poskytnutí finančních prostředků na obnovu více kulturních památek (různé typy vlastnictví) anebo na obnovu jedné kulturní památky, v jiném vlastnictví než ve vlastnictví města. Zde je nutné, aby o finanční

prostředky požádalo město prostřednictvím statutárního zástupce, žádá se o konkrétní částku (v Kč, v celých tisících), kterou v rámci Programu regenerace v příslušném kalendářním roce využije, maximálně však do výše přidělené kvóty. Dotace se proplácují ihned po nabytí právní moci rozhodnutí. Ke každé akci obnovy kulturní památky je nutné zaslat kopii souhrnného přehledu a kopii žádosti včetně povinných příloh. Z dotace město poskytne vlastníkům kulturních památek finanční příspěvky a to smlouvou a to poté, co obdrží rozhodnutí o poskytnutí dotace z Ministerstva kultury (Ministerstvo kultury ČR, 2023).

Poskytnutí dotace či příspěvku je vázána na povinné spolupodíly, které se vypočítávají z uznatelných nákladů na obnově kulturní památky tak, jak je uvedeno v následující tabulce:

Zdroje	města, kraje	FO, PO, církve
Prostředky vlastníka nebo uživatele, případně jiné neveřejné zdroje	min. 50 %	min. 40 %
Rozpočet města	0	min. 10 %
Prostředky z Programu regenerace	max. 50 %	max. 50 %

V případě restaurování lze hradit náklady až do výše 100 % z Programu regenerace (Ministerstvo kultury ČR, 2023).

Mezi povinnosti příjemce patří mimo jiné používat příspěvek nebo dotaci hospodárně, účelně, efektivně a v souladu s právními předpisy, výlučně na úhradu nákladů spojených s výše uvedenými pracemi při obnově kulturní památky; realizovat obnovu podle závazných stanovisek vydaných podle § 14 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, realizovat a profinancovat akci obnovy do 31.12.2023; písemně hlásit MK ČR jakoukoliv změnu díla, vyhotovit a předložit finanční vypořádání příspěvku; umožnit Ministerstvu kultury vykonání kontroly dodržování podmínek stanovených v rozhodnutí o poskytnutí příspěvku či dotace; vyhotovit a předložit finanční vypořádání příspěvku v daném termínu nebo vrátit nevyčerpanou část prostředků na účet Ministerstva kultury ČR (Ministerstvo kultury ČR, 2023).

Z příspěvku ani povinného podílu příjemce na obnově nemovité kulturní památky nelze hradit neuznatelné náklady, mezi které patří například modernizace objektů –

zateplování, vytápění, vyložkování komínů, elektroinstalace, rozvody vody, splašková kanalizace, plynofikace, vzduchotechnika, sanitární technika, výplně otvorů z plastu, nebo typu EURO, nástavby a přístavby objektů, půdní vestavby, provizorní úpravy objektů jiné úpravy prováděné v zájmu vlastníka, pronájem lešení, čištění a úklid budov, stavebně-historické a restaurátorské průzkumy, záměry, zprávy, projektové dokumentace, náklady na stavební, autorský nebo archeologický dozor. Z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón nelze hradit ani úpravy veřejných prostranství, terénní úpravy, sadové a parkové úpravy zeleně, kopie sochařských děl a výdusky nebo DPH – v případě, že vlastník je plátcem (Ministerstvo kultury ČR, 2023).

Svoji roli v tomto Programu má i rezerva, vzniklá úsporami během roku. Tato rezerva může být použita zejména na řešení nečekaných havárií a dokončení obnov kulturních památek v městské památkové rezervaci nebo městské památkové zóně nebo opravu nepamátkových objektů spojené se záchranou významných památkových hodnot nebo obnovou architektonických nebo uměleckořemeslných prvků staveb, které se nacházejí se v městské památkové rezervaci nebo městské památkové zóně (Ministerstvo kultury ČR, 2023).

3.5 Dotační program Podpora památkové péče

Tento nový dotační titul města byl poprvé vyhlášen v roce 2020. Smyslem jeho zřízení je poskytnutí dotace vlastníkům nemovitostí, které se nacházejí na území městské památkové zóny Lanškroun a nejsou prohlášeny za nemovité kulturní památky. Účelem je finančně podpořit především takové práce, které vhodným způsobem přispívají k obnově staveb určujících nebo dotvářejících charakter městské památkové zóny Lanškroun a jejího historického prostředí (Město Lanškroun, 2023).

Dotace může být poskytnuta na:

- a) opravu a nátěr fasády prováděnou tradičními materiály, rekonstrukci fasády s návrhem výzdoby, profilací či členěním fasády podle historické fotografie či plánu nebo stávající fasády;
- b) opravu stávajících výplní otvorů (oken, dveří, vrat, výloh) včetně nátěru, kopie nových výplní otvoru (i jejich částí), popřípadě výměnu za nové dřevěné výplně;

- c) restaurování kamenných prvků, architektonických článků či štukové výzdoby, které nejsou kulturními památkami, avšak leží v městské památkové zóně Lanškroun;
- c) stavebně historické průzkumy, průzkumy vlhkosti, statické průzkumy, zaměření, restaurátorské průzkumy objektů na území městské památkové zóny Lanškroun - podmínkou poskytnutí dotace je následná oprava objektu do 2 let;
- d) výměnu střešní krytiny, kdy se jako nová krytina pokládá břidlice, která v minulosti na objektu byla;
- e) ve výjimečných případech, po konzultaci s orgánem státní památkové péče, na akce obnovy nemovitostí včetně restaurování, které se nenachází se v městské památkové zóně Lanškroun, avšak bezprostředně s městskou památkovou zónou Lanškroun souvisí a určujícím charakterem dotváří a doplňují městské památkové zóny Lanškroun. Nelze však u těchto nemovitostí žádat na výměnu výplní otvorů (Město Lanškroun, 2023).

Objem finančních prostředků vyčleněných z rozpočtu města byl protazím Kč 400.000,--. Vyhodnocení a posuzování žádostí provádí již existující Pracovní skupina pro regeneraci, jmenovaná Radou města Lanškroun. Při hodnocení žádostí přihlíží Pracovní skupina pro regeneraci například k typu akce obnovy, jejímu přínosu ve vztahu k městské památkové zóně, počtu žadatelů a výši alokované částky pro daný rok, atd. Dotace do Kč 50.000,-- včetně schvaluje rada města, dotace nad Kč 50.000,-- zastupitelstvo města (Město Lanškroun, 2023).

4 Vlastní práce

Autorka se v této části práce věnuje stručné charakteristice města Lanškroun, popisu městské památkové zóny Lanškroun, pozitivním a negativním dopadům, které s sebou prohlášení městské památkové zóny nese. Nejprve se zaměří na pozitivní dopady, zde jsou na prvním místě zmíněny finanční prostředky, které se podařilo z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón získat včetně jejich využití. Dále se zabývá tím, jak se dané finanční prostředky konkrétně promítly do stavebně technického stavu a vzhledu jednotlivých památek a v závěru se věnuje objektům v městské památkové zóně, které se spolupodílí na vzhledu a hodnotách městské památkové zóny. Z negativních dopadů jsou popsána některá omezení vlastníků objektů v městské památkové zóně, zejména nepovolování některých materiálů a rekonstrukcí objektů. V této části bude obecně zmíněna i statistika přestupků a deliktů, které orgán státní památkové péče vedl s vlastníky objektů za porušení zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

4.1 Město Lanškroun

Desetitisícové město Lanškroun leží na východě Pardubického kraje v okrese Ústí nad Orlicí a spadá pod oblast Eurostatu úrovně NUTS II Severovýchod, kterou tvoří Královéhradecký, Pardubický a Liberecký kraj. Podle statistických údajů katastrální výměr Českého statistického úřadu má jeho území výměru 2065,4 hektarů (ČSÚ, 2023).

Město je správním centrem regionu Lanškrounsko a je obcí s rozšířenou působností a s pověřeným obecním úřadem, do jehož správního obvodu spadá celkem 22 obcí. Albrechtice, Anenská Studánka, Čenkovice, Cotkytle, Damníkov, Dolní Čermná, Horní Čermná, Horní Heřmanice, Horní Třešňovec, Krasíkov, Lanškroun, Lubník, Luková, Ostrov, Petrovice, Rudoltice, Sázava, Strážná, Tatenice, Trpík, Výprachtice, Žichlínek (Město Lanškroun, 2023).

Území Lanškrounska pak leží na 27 521 hektarech a zaujímá 6,1 % rozlohy kraje. Ve výše uvedených 22 obcích, žilo k 31.12.2022 celkem 23 082 obyvatel (4,4 % obyvatelstva kraje). Hustota zalidnění (83,9 osob/km²) je výrazně pod krajským průměrem.

V sídle správního obvodu – městě Lanškroun – které je zde jedinou obcí se statutem města, žije 42,1 % obyvatel regionu (ČSÚ, 2023).

Ve městě se nachází základní vybavenost: městský úřad, městská policie, městský bytový podnik, technické služby, pošta, banky, pojišťovny, školy od mateřských až po střední včetně speciální a základní umělecké školy, obchody, restaurace, markety, městské muzeum, městská knihovna, kulturní centrum, kino, infocentrum, zimní a atletický stadion, koupaliště, poliklinika, lékárny, domov důchodců, charita, hřbitov a infrastruktura. Dopravní obslužnost je zabezpečena pomocí autobusového spojení a železnice.

Město má v čele uvolněného starostu a dva neuvolněné místostarosty, sedmi členou radu a dvaceti jedna členné zastupitelstvo, kteří jako své poradní a iniciativní orgány ustanoveny komise, výbory nebo pracovní skupiny.

Rada města zřizuje tyto komise: Majetková a bytová komise, Komise pro občanské záležitosti, Komise pro výchovu a vzdělávání, Sportovní komise, Komise pro životní prostředí a veřejný prostor, Dopravní komise, Komise pro kulturu, cestovní ruch, zahraniční spolupráci a městské akce, Škodní komise, Likvidační komise, Komise pro sociální, rodinnou a komunitní politiku, Komise pro prevenci kriminality.

Starosta zřizuje Komisi k projednávání přestupků.

Kromě komisí jsou zřízeny i tyto pracovní skupiny: Pracovní skupina pro podporu technického vzdělávání, Pracovní skupina pro regeneraci městské památkové zóny a Pracovní skupina pro spolupráci s technickými službami.

Výbory zastupitelstva města

Zastupitelstvo zřizuje jako své iniciativní a kontrolní orgány tyto výbory: Kontrolní výbor, Finanční výbor a Mediální výbor (Město Lanškroun, 2023).

Městský úřad má 68 zaměstnanců – úředníků i pracovníků nevykonávajících správní činnosti. Tito zaměstnanci jsou zařazeni do těchto odborů nebo oddělení:

Kancelář starosty a tajemníka

Odbor dopravy a silničního hospodářství

Odbor finanční

Oddělení právní a přestupků

Odbor správních agend a obecní živnostenský úřad

Odbor investic a majetku

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

Odbor stavební úřad
 Odbor životního prostředí
 Oddělení cestovního ruchu a veřejné informovanosti
 Oddělení informatiky (Město Lanškroun, 2023).

Hospodaření města v letech 2017 – 2022. V práci je uváděn údaj získaný ze závěrečného účtu za jednotlivé roky, zveřejněných na webových stránkách města (Město Lanškroun, 2023). Výsledek je zaokrouhlen na dvě desetinná místa (dle pravidel pro zaokrouhlování).

	<i>Příjmy celkem (v tis. Kč)</i>	<i>Výdaje celkem (v tis. Kč)</i>	<i>Výsledek (v tis.)</i>
2017	227.546,23	223.331,85	+ 4.214,38
2018	260.430,54	337.580,04	- 77.149,50
2019	268.582,13	324 535,26	- 55.953,13
2020	322 235,63	290 960,35	+ 31.275,28
2021	325 183,62	316 304,70	+ 8.878,92
2022	293 995,73	287.984,53	+ 6.011,20

Výsledek – označuje schodek, + označuje přebytek.

Příjmy zahrnují investiční a neinvestiční dotace vlastní příjmy, které tvoří příjmy daňové, nedaňové a kapitálové.

Rozdělení výdajů na běžné a kapitálové v období 2017 - 2022

Běžné výdaje (v tis. Kč)

2017	166.405,35
2018	157.561,90
2019	205.208,99
2020	197 264,86
2021	187 921,07
2022	208.377,82

Kapitálové výdaje (v tis. Kč)

2017	56.926,50
2018	180.018,15
2019	119.326,27
2020	93 695,48
2021	128 383,63
2022	79.606,72

Rozpočet na památkovou péči

2017	6.950.000,--
2018	4.200.000,--
2019	1.100.000,--
2020	1.200.000,--
2021	1.430.000,--
2022	2.570.000,--

Z kapitoly památková péče byly hrazeny například projektové dokumentace, realizace jednotlivých akcí obnovy, opravy drobné architektury včetně válečných hrobů,

povinné spolupodíly k Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkový zón, dotace na obnovu objektů fyzickým a právnickým osobám, dotace z nového Programu památková péče, Dny evropského dědictví, apod.

Při porovnání příjmů a výdajů v jednotlivých letech je zřejmé, že v letech 2018 a 2019 město hospodařilo se schodkem. V roce 2017 město přijalo úvěr ve výši 160 milionů Kč se splatností na 20 let a úrokovou sazbou 1,15 %. Město splácí úvěr od 31.01.2018 pravidelnými měsíčními splátkami ve výši Kč 701.755,--. K 31.12.2022 byla umořena částka Kč 42.105.300,--. Tento úvěr si město vzalo na dvě velké investiční akce – nový kulturní dům, který byl dokončen v roce 2019 a novou budovu polikliniky dokončenou v roce 2022.

Mezi další větší investiční akce patří např.:

Rok 2017 - rekonstrukce ul. Rybniční, ul. Dolní Třešňovec, nový areál Technických služeb, sociální zařízení v budově gymnázia a neinvestiční akce obnova vnějšího pláště kulturní památky - budovy knihovny čp. 142.

Rok 2018 - rekonstrukce ul. Vančurova, ul. Zborovská.

Rok 2019 - rekonstrukce ul. Havlíčkova a dokončení ul. Zborovské, střecha budovy Základní školy Dobrovského, výměna oken a dveří budovy ZŠ a MŠ Dolní Třešňovec.

Rok 2020 - realizace půdní vestavby ZŠ Smetanova a šaten u Haly B. Modrého, rekonstrukce ulice Palackého, mostu u Hájenky, rozšíření městského kamerového systému a pořízení nových parkovacích automatů.

Rok 2021 - oprava ulice Jilemnického, 1. etapa rekonstrukce ulice Seifertova a ul. Olbrachtova, navýšení kapacity skládky a zasíťování pozemků Za Střelnicí pro výstavbu rodinných domů.

Rok 2022 - realizace nového veřejného osvětlení cyklostezky Lanškroun – Albrechtice, dopravní řešení u ZŠ Dobrovského, stavební úpravy ulice K. Čapka, úprava parku v Dolním Třešňovci U Zlatky, rekonstrukce veřejného osvětlení v ul. Na Výsluní a v ul. Škroupova (Město Lanškroun, 2023).

4.2 Městská památková zóna Lanškroun

Památková zóna je území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují

významné kulturní hodnoty (Kuča, Kučová, 2000 s 10). Památková zóna může být také vymezena pro ochranu dochovaného historického prostředí vázícího se k nějaké historické události nebo pro část krajinného celku, který vykazuje významné kulturní hodnoty (Kuča, Kučová, 2004 s 16). Jde o novější kategorii památkově chráněného území, která byla legislativně zakotvena zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění. Obecně se u městské památkové zóny jedná o takové sídlo nebo jeho část, které má dobře zachovanou půdorysnou a hmotovou strukturu s menším podílem architektonicky intaktně dochovaných staveb (Kuča, Kučová, 2000. s. 10).

Městské památkové zóny v České republice jsou spolu s vesnickými a památkovými rezervacemi kulturním fenoménem světového významu. Jejich uchování v urbanistické i hmotné autenticitě má v Evropě jen málo obdob. Naše historická města přežila bez vážnějších ztrát druhou světovou válku, která zdecimovala urbanistické dědictví sousedních národů. Vyhnuly se jim i pro urbánní kulturní dědictví neméně ničující důsledky překotného ekonomického rozvoje padesátých až sedmdesátých let dvacátého století, jimž v západní Evropě padlo za oběť více historických budov, než kolik zničila válka (Kuča, Kučová, 2004, s. 6).

Koncepce ochrany schválena na Ministerstvu kultury 29. 03. 1984 navrhla širší pojetí ochrany s mírnější a diferencovanou ochranou a rozšířila počet stávajících 35 městských památkových rezervací o dalších 160 měst jako městských památkových zón. Mezi 160 novými městskými památkovými zónami bylo zahrnuto celkem 32 měst z Východočeského kraje, v jejichž výčtu figurovalo i město Lanškroun (Kibic, Vošáhlík, 2011, s. 305-306). Prohlašování bylo realizováno postupně. Nejvýznamnější etapou jejich vzniku byla doba let 1990 – 1992, kdy bylo za městskou památkovou zónu prohlášeno 187 měst mezi nimi i Lanškroun (Kibic, Vošáhlík, 2011, s. 318).

Historické jádro města Lanškroun bylo vyhlášeno městskou památkovou zónou vyhláškou Východočeského Krajského národního výboru v Hradci Králové ze dne 17. 01. 1990 o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje (znění vyhlášky je uvedeno v příloze).

Základní údaje: Rozloha zóny - 10.08 hektarů. Ulice spadající do zóny: Na Valech, J. E. Purkyně, K. Světlé, J. Koziny, Strážní, Hradební, část ulice Sv. Čecha, 28. října, B. Němcové, J. M. Marků, Máchova, Školní, část ulice Nádražní. Počet památek včetně

areálů v městské památkové zóně (uveden počet rejstříkových čísel): 14 (Památkový katalog, 2023).

V Památkovém katalogu (Památkový katalog, Lanškroun, 2023) je městská památková zóna Lanškroun „vymezena v podstatě historickým rozsahem hrazeného středověkého města, jehož urbanistická struktura, proporce zástavby i panorama s dominantami města se unikátně dochovaly uprostřed rozsáhlé moderní zástavby.“ Střed historického jádra představuje pravidelné čtvercové náměstí J. M. Marků, v jehož středu se nachází dominantní stavba renesanční radnice. Toto náměstí tvoří ústřední plochu chráněného území. Je lemováno převážně jednopatrovou zástavbou domů postavených nebo přestavěných ve druhé polovině devatenáctého století. Výjimku zde představuje kulturní památka dům čp. 78, který ve svém interiéru skrývá soubor renesančních portálů. Významný díl hodnotného území dále tvoří severovýchodní část města, dnešní druhé náměstí A. Jiráska, které je vymezeno historicky významnými stavbami – renesančním zámekem, vybudovaným ze středověkého kláštera, kostelem sv. Václava s gotickým presbytářem a barokní úpravou lodí, barokní budovou děkanství a školními budovami ze závěru devatenáctého století. Výběr hodnotných staveb doplňuje dům čp. 202 zvaný „Piano“, který je vystavěn při hradebním okruhu, s patrem neseným na kamenných krakorcích (Památkový katalog, Lanškroun, 2023).

Na památkových hodnotách městské památkové zóny Lanškroun se podílí dochovaná půdorysná struktura historického jádra, hmotové uspořádání, materiálová skladba, jednotlivé dominanty a začlenění objektů v urbanistické struktuře města. Z náměstí a do náměstí J. M. Marků vede několik ulic, díky kterým se toto náměstí s radnicí uprostřed pohledově uplatňuje, a to zejména od kostela sv. Máří Magdalény a dále v ose z města směrem k Rudolticím. V opačném směru - z náměstí J. M. Marků je pak vidět torzo Nového zámku v Rudolticích. Horní část náměstí J. M. Marků je pohledově spojena s náměstím A. Jiráska, kterému dominuje objekt zámku a objekt Základní školy A. Jiráska. Průhledem ulicí B. Němcové je pak možné vidět část Ostrovského předměstí Lanškrouna.

4.2.1 Památky na území městské památkové zóny Lanškroun

V městské památkové zóně Lanškroun jsou zastoupeny památky z různých časových období a slohů od gotiky, přes renesanci, baroko, empír až po klasicismus. Dominanty

města, které se uplatňují v dálkových pohledech, zastupuje především radnice čp. 5, zámek čp. 1 a kostel sv. Václava. Památky jsou součástí města a pomáhají spoluvytvářet ucelené historické a kvalitní prostředí (Památkový katalog, Lanškroun, 2023). Objekty jsou většinou přiměřeně využívány a udržovány.

Seznam nemovitých kulturních památek je zpracován z Památkového katalogu (Památkový katalog, 2023). Ústřední seznam nemovitých kulturních památek vede Národní památkový ústav, ústřední pracoviště v Praze. U každé památky je na začátku uvedeno její rejstříkové číslo. V případě areálu jsou vypsány i jeho součásti.

- r. č. 15933/6-3965 - zámek čp. 1 na nám. A. Jiráska s areálem - budova zámku, konírna, park a pozemek st.p.č. 43
- r. č. 46480/6-3966 - kostel sv. Václava na nám. A. Jiráska se st.p.č. 44
- r. č. 25717/6-3967 - děkanství čp. 2 na nám. A. Jiráska s pozemky st.p.č. 49/1 a st.p.č. 49/2 (bez stavby)
- r. č. 23941/6-3968 - sloup se sochou Panny Marie na nám. A. Jiráska
- r. č. 17937/6-3972 - radnice čp. 5 na nám. J. M. Marků se st.p.č. 1
- r. č. 19970/6-3973 - kašna s delfíny na nám. J. M. Marků
- r. č. 20275/6-3974 - morový sloup na nám. J. M. Marků
- r. č. 31830/6-3975 - socha Nejsvětější Trojice v ul. Dobrovského
- r. č. 15782/6-3979 - socha sv. Jana Nepomuckého a socha sv. Jana Sarkandra z bývalého silničního mostu; obě sochy jsou umístěny v areálu zámku
- r. č. 46382/6-3980 - socha sv. Donáta v areálu muzea
- r. č. 33215/6-3981 - měšťanský dům „Piano“ čp. 202 v ul. 28. října se st.p.č. 696
- r. č. 37720/6-4514 - měšťanský dům čp. 142 na nám. A. Jiráska se st.p.č. 47/1
- r. č. 12365/6-5596 - gymnázium čp. 113 na nám. J. M. Marků
- r. č. 50010/6-6109 - měšťanský dům čp. 78 na nám. J. M. Marků se st.p.č. 120/1

Památky na území městské památkové zóny Lanškroun jsou v majetku města, římskokatolické církve, kraje a fyzické osoby, přičemž město Lanškroun je vlastníkem deseti tedy většiny kulturních památek, římskokatolická farnost – děkanství vlastní dvě památky – kostel sv. Václava a budovu děkanství čp. 2, jedna památka měšťanský dům

čp. 78 je v majetku fyzické osoby a od roku 2020 vlastní jednu památku Pardubický kraj, kterému město bezplatně převedlo budovu gymnázia čp. 113.

4.2.2 Hodnotné objekty v městské památkové zóně Lanškroun

Hodnoty městské památkové zóny tvoří pouze prohlášené kulturní památky, ale podstatnou měrou se na nich podílejí i historické, architektonické objekty a cenné části staveb. Tyto objekty a prvky dotváří a zvýrazňují celkový ráz chráněného území a vtiskují jádru města celistvý urbanistický profil. V Programu regenerace městské památkové zóny na období 2013-2023 (Město Lanškroun, 2021 s. 27 – 28), schváleným zastupitelstvem města Lanškroun dne 26.09.2012, usnesením č. 103/2012 jsou objekty děleny do tří skupin:

Památkově hodnotné objekty, mezi které patří budova ZUŠ čp. 3, domy čp. 4, čp. 6, čp. 9, čp. 10, čp. 11, čp. 14, čp. 15, čp. 16, čp. 17, čp. 26, čp. 27, čp. 30, čp. 36, čp. 55, čp. 59, čp. 60, čp. 61, čp. 68, čp. 69, čp. 77, čp. 87, čp. 90, čp. 910, čp. 105, čp. 112, čp. 118, čp. 127, čp. 130, čp. 134, čp. a čp. 203, budova městského úřadu čp. 8 a čp. 12, bývalý hostinec U Modré hvězdy čp. 45, objekt bývalé tiskárny čp. 100, lékárna U Milosrdného Samaritána čp. 119, budova ZŠ čp. 139, budova ZŠ speciální čp. 140 na náměstí A. Jiráska, objekt tělocvičny (bez čp.) při ZŠ na náměstí A. Jiráska.

Architektonicky hodnotné objekty, kterými jsou budova ZUŠ čp. 13, dům čp. 149 a dům čp. 92.

Památkově hodnotné části staveb, kam patří kamenný portál na domě čp. 32, kamenný portál na domě čp. 200, kamenný portál na domě čp. 22 a plot v ul. Nádražní pozemku ppč. 25 (Město Lanškroun, 2021 s. 27 – 28).

4.2.3 Územní plán Lanškroun

Dle platného územního plánu vydaného v roce 2012 je celé řešené území nutno rozvíjet s ohledem na ochranu a rozvoj jeho hodnot, tj. při respektování urbanistických, architektonických, kulturně-historických a přírodních kvalit. Šejvlová a kol. (2012, s. 2) přímo uvádí: „Umístování jednotlivých staveb je nutno podřídit prostředí, do kterého budou vsazovány, tj. musí mít přiměřené architektonické, prostorové a objemové

parametry, účinky jejich provozu pak nesmí narušovat hodnoty okolního prostředí.“ Kromě hodnot chráněných právními předpisy a rozhodnutími příslušných orgánů je územním plánem stanovena nutnost ochrany a rozvoje hodnot urbanistických, architektonických a kulturně-historických; dále základní urbanistická struktura Lanškrouna a Dolního Třešňovce, zejména pak dochované uspořádání historického jádra (s cílem ho již podstatněji nezahušřovat nově včleňovanou zástavbou a nenarušit ho necitlivými přestavbami či přístavbami stávajících objektů); městotvorná veřejná prostranství (zejména náměstí J. M. Marků, náměstí A. Jiráka, Pivovarské náměstí, Malé náměstí a další veřejné prostory a komunikační síť důležitá pro uchování prostupnosti území. Ochrana se také vztahuje na památky místního významu, které nejsou registrovány v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky, ale tvoří nedílnou součást zdejšího hmotného kulturně-historického dědictví. Jedná se o tyto objekty: bývalý hotel U Modré hvězdy čp. 45 na náměstí J. M. Marků, budova bývalého Okresního zastupitelstva čp. 12 na náměstí J. M. Marků, stará pošta čp. 8 na náměstí J. M. Marků, bývalá tiskárna č.p. 100 v ul. Purkyňova (Šejvlová a kol., 2012, s. 2).

4.2.4 Strategický plán města Lanškroun

Strategický plán města Lanškrouna, který je dalším důležitým dokumentem uvádí jako jednu ze silných stránek „historický střed města a pěkný vzhled“ (Tesař, 2020, s. 12). Veřejný sektor a tím i město má ze zákona především poslání pečovat o svůj majetek. Zastupitelé, kteří spravují majetek patřící městu, jako veřejnoprávní korporaci se musí řídit péčí řádného hospodáře (Tesař, 2020, s. 5).

4.3 Pozitivní dopady

Město Lanškroun je do Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón zapojeno od roku 1994.

Přínos toho programu je viditelný, pomáhá nejen při opravě kulturních památek, ale k celkovému rozvoji města. Od roku 1994 získalo město Lanškroun z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón celkem Kč 35.988.000,--. Podrobněji se tomuto tématu bude věnovat následující podkapitola 4.3.1.

Díky prostředkům se podařilo obnovit řadu významných objektů a památek a zlepšit celkový stavebnětechnický stav i vzhled nejen památek, ale i celé městské památkové zóny a to přímo i nepřímo. Město až do roku 2009 přispívalo vlastníkům objektů na náměstí na obnovu fasád. Od roku 2020 je pro vlastníky objektů v městské památkové zóně (které nejsou nemovitými kulturními památkami) vyhlášen nový dotační program Podpora památkové péče. Rozsáhlou rekonstrukcí, která mohla být spolufinancována z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, tak prošly významné památky jako například kostel sv. Anny a sv. Václava a děkanství čp. 2, radnice čp. 5, zámek čp. 1 včetně konírny v areálu, knihovna čp. 142, dům čp. 202, opravena byla i část střechy hostince Krčma. Restaurována byla kašna s delfíny a morový sloup na náměstí J. M. Marků, varhany a soubor náhrobků v areálu kostela sv. Anny, sousoší Nejsvětější Trojice v ul. Dobrovského, socha sv. Jana Nepomuckého a sv. Jana Sarkandra či mariánský sloup na náměstí A. Jiráka.

Dalším přínosem prohlášení historického centra města Lanškroun za městskou památkovou zónu je ochrana jeho historického rázu a architektonických a památkových hodnot. Historické jádro města může nabídnout příjemné prostředí, kavárny s výhledem na historické budovy, pohled na udržované budovy i sochy, kašny i lavičky, které nabízejí možnosti posedět a prohlédnou si město. Právě citlivé zásahy a respektování požadavků památkové péče při obnově či rekonstrukci objektů, i přestože je potřeba mnohdy hledat kompromisní řešení, pomáhá ve městě vytvářet pěkný vzhled a příjemnou atmosféru. V centru je soustředěno několik bank, pošta, školy, úřad, městské muzeum, knihovna, poliklinika, obchody a kavárny, které pomáhají udržet život ve městě alespoň během pracovních dnů.

4.3.1 Přehled poskytnutých příspěvků/dotací z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón za období 1994 – 2023 podle roků

V následujícím přehledu jsou vypsány jednotlivé akce obnovy spolufinancované z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Nejprve je uveden rok čerpání finančních prostředků, poté objekt nebo objekty, na které

byly tyto prostředky vynaloženy, jejich účel, částka poskytnutá z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón a nakonec příjemce finančních prostředků, který je zároveň vlastníkem obnovovaného objektu. V případě, že je za rokem uveden pouze jeden objekt, byla celá přidělená částka z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, poskytnutá pouze na tuto kulturní památku. Zdrojem pro tento přehled byla jednotlivá rozhodnutí Ministerstva kultury. Část přehledu (rok 1994-2012) zpracovala autorka do Programu regenerace městské památkové zóny na období 2013-2023, schváleným zastupitelstvem města Lanškroun dne 26.09.2012, usnesením č. 103/2012, tuto část použila a doplnila o zbylé roky.

Rok 1994

radnice čp. 5, rekonstrukce Kč 1.500.000,--
příjemce město Lanškroun

Rok 1995

radnice čp. 5, rekonstrukce Kč 3.520.000,--
příjemce město Lanškroun

Rok 1996

zámek čp. 1, dílčí st. úpravy Kč 622.000,--
příjemce město Lanškroun
kostel sv. Václava, obvodový plášť, krov Kč 1.243.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 1997

kašna na nám. J. M. Marků restaurování Kč 200.000,--
příjemce město Lanškroun
zámek čp. 1, dílčí stavební úpravy Kč 400.000,--
příjemce město Lanškroun
Morový sloup, restaurování Kč 220.000,--
příjemce město Lanškroun
kostel sv. Václava, st. úpravy Kč 480.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 1998

děkanství čp. 2, celková obnova Kč 1.967.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
kostel sv. Anny, celková obnova Kč 1.688.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
kostel sv. Václava, rest. nástěnných maleb Kč 94.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 1999

děkanství čp. 2, dokončení obnovy Kč 653.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
kostel sv. Anny, pokračování celkové obnovy Kč 826.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
kostel sv. Anny, restaurování soch a náhrobků Kč 343.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
kostel sv. Václava, restaurování interiéru Kč 443.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
kostel sv. Václava, restaurování portálu Kč 77.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2000

kostel sv. Anny, rest. kříže, soch, náhrobků Kč 160.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
kostel sv. Anny, oprava interiéru kostela Kč 636.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
kostel sv. Václava, restaurování vitráží Kč 803.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2001

socha Nejsvětější Trojice, restaurování Kč 210.000,--
příjemce město Lanškroun
kostel sv. Anny, rest. hl. oltáře a krucifixu Kč 1.260.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
kostel sv. Václava, restaurování vitráží Kč 300.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2002

radnice čp. 5, restaurování vstupních portálů Kč 205.000,--
příjemce město Lanškroun
sloup se sochou Panny Marie, restaurování Kč 190.000,--
příjemce město Lanškroun
kostel sv. Anny, rest. oltáře a nápisů na oratoři Kč 342.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
kostel sv. Václava, oprava krovu Kč 223.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2003

kostel sv. Václava, výměna krytiny Kč 660.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2004

kostel sv. Václava, výměna krytiny Kč 250.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2005

kostel sv. Anny, restaurování varhan Kč 400.000,--

příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2006

kostel sv. Anny, restaurování varhan Kč 400.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2007

kostel sv. Anny, restaurování varhan Kč 400.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2008

Krčma čp. 77, oprava střechy, 1. etapa Kč 400.000,--
příjemce Jindřich Venzara, Havlíčkova 751, Lanškroun

Rok 2009

zámek čp. 1, rest. ostění v přízemí Kč 140.000,--
příjemce město Lanškroun
děkanství čp. 2, střecha I. etapa Kč 640.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2010

děkanství čp. 2, střecha II etapa Kč 552.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2011

děkanství čp. 2, obnova fasády Kč 555.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
zámek čp. 1 – rest. ostění v 1. patře Kč 168.000,--
příjemce město Lanškroun
kašna na nám. J. M. Marků restaurování Kč 147.000,--
příjemce město Lanškroun

Rok 2012

děkanství čp. 2, restaurování portálů a ostění Kč 140.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
zámek čp. 1, nový sokl – 1. etapa Kč 100.000,--
příjemce město Lanškroun
gymnázium čp. 113, obnova balkonu Kč 650.000,--
příjemce město Lanškroun

Rok 2013

zámek čp. 1, konírna, nový sokl Kč 100.000,--
příjemce město Lanškroun
zámek čp. 1, konírna obnova střechy Kč 625.000,--
příjemce město Lanškroun

Rok 2014

zámek čp. 1, obnova krovu a střechy Kč 1.350.000,--

příjemce město Lanškroun -
konírna, obnova čelní fasády Kč 55.000,--
příjemce město Lanškroun

Rok 2015

radnice čp. 5, obnova střechy Kč 720.000,--
příjemce město Lanškroun
Morový sloup, restaurování Kč 190.000,--
příjemce město Lanškroun
zámek čp. 1, obnova fasády včetně prvků Kč 360.000,--
příjemce město Lanškroun

Rok 2016

zámek čp. 1, nový sokl – 2. etapa Kč 80.000,--
příjemce město Lanškroun
socha sv. Jana Nepomuckého a sv. Jana Sarkandra, restaurování Kč 130.000,--
příjemce město Lanškroun
zámek čp. 1, konírna, oprava oken Kč 640.000,--
příjemce město Lanškroun
kostel sv. Václava, obnova fasády Kč 1.155.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun

Rok 2017

knihovna čp. 142, obnova fasády Kč 650.000,--
příjemce město Lanškroun
knihovna čp. 142, oprava oken Kč 150.000,--
příjemce město Lanškroun
knihovna čp. 142, obnova střechy Kč 1.110.000,--
příjemce město Lanškroun

Rok 2018

děkanství čp. 2, restaurování ostění – 1. etapa Kč 493.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
děkanství čp. 2, sanace stropu nad 2. NP Kč 495.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
sloup se sochou Panny Marie, restaurování Kč 82.000,--
příjemce město Lanškroun
radnice čp. 5, biocidní ostření krovu Kč 88.000,--
příjemce město Lanškroun
dům čp. 202 „Piano“, obnova fasády Kč 445.000,--
příjemce město Lanškroun

Rok 2019

děkanství čp. 2, restaurování ostění – 2. etapa Kč 159.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
děkanství čp. 2, obnova oken Kč 239.000,--
příjemce Římskokatolická farnost – děkanství Lanškroun
dům čp. 78, restaurování portálu Kč 112.000,-

příjemce fyzická osoba

Rok 2020

radnice čp. 5, obnova pláště věže Kč 349.000,--

příjemce město Lanškroun

kříž před kostelem, obnova z rezervy programu Kč 30.000,--

Rok 2021

konírna - výměna 4 ks vstupních dveří Kč 88.000,--

příjemce město Lanškroun

zámek čp. 1- výměna 3 ks vstupních dveří Kč 74.000,--

příjemce město Lanškroun

kostel sv. Václava - restaurování kovových dveří v sakristii Kč 248.000,--

příjemce město Lanškroun

konírna - obnova vnějšího pláště budovy Kč 194.000,--

příjemce město Lanškroun

Rok 2022

Zámek čp. 1, odstranění vlhkosti v přízemí Kč 520.000,--

příjemce město Lanškroun

Rok 2023

gymnázium čp. 113, obnova střechy Kč 880.000,--

příjemce Pardubický kraj

Rozdělení a čerpání prostředku z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón odráží poměr mezi formou vlastnictví, finančními možnostmi vlastníků a velikostí a stavem památkových objektů. Fyzická osoba vlastní pouze jednu kulturní památku stejně jako Pardubický kraj. Fyzická osoba čerpala prostředky pouze jednou, i přesto že ji byla nabídnuta možnost čerpání v dalších letech a pomoc s vyplněním žádost a doložením veškerých podkladů. Tato osoba dva roky po sobě (v letech 2020 a 2021) odmítla nabídnuté prostředky.

Město Lanškroun získalo od roku 1994 do roku 2023 z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón celkem Kč 35.988.000,-. Do roku 2009 bylo možné finanční prostředky čerpat i na objekty, které se nacházejí mimo území městské památkové rezervace nebo městské památkové zóny. Jednalo se o akce obnovy kulturních památek s nadregionálním významem nebo pohledových dominant (Ministerstvo kultury ČR, 2023). Z tohoto důvodu byly do roku 2009 z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón finančně

podporovány kostel sv. Anny a zájezdní hostinec Krčma čp. 77, které na území městské památkové zóny Lanškroun neleží, ale splňovaly dané podmínky.

4.3.2 Výsledky Programu regenerace městské památkové zóny Lanškroun za období 2013-2023

V předchozím Programu regenerace městské památkové zóny na období 2013-2023 byly stanoveny níže uvedené akce obnovy. Zvýrazněné jsou ty, které se v daném období podařilo realizovat buď plně (zelená barva) nebo částečně (modrá barva).

Zámek čp. 1 s areálem

zámek

- doplnění kamenného (pískovcového) soklu kolem budovy 2. etapa
- výměna střešní krytiny a klempířských prvků, lokální oprava krovu
- oprava a nátěr fasády
- výměna oken
- výměna nevhodných dveří
 - konírna
- doplnění kamenného (pískovcového) soklu kolem budovy
- výměna střešní krytiny a klempířských prvků, lokální oprava krovu
- oprava podkroví
- oprava vnitřní omítky
- nátěr a oprava fasády
- oprava a nátěr oken a dveří
 - park
- provedení nového osvětlení, chodníků
- sadové úpravy
- oprava hradební a zámecké zdi

Děkanství čp. 2

- restaurování ostění oken a portálů II. etapa
- oprava oken a dveří

Radnice čp. 5

- výměna střešní krytiny a klempířských prvků, lokální oprava krovu
- oprava oken a dveří
- oprava fasády
- navrácení kamenných povrchů podlah a schodiště

Měšťanský dům čp. 78

- oprava a nátěr dveří, výměna oken
- restaurování kamenných prvků

Gymnázium čp. 113

- oprava původního vnitřního schodiště
- oprava fasády
- provedení sanace sklepa
- oprava oken a dveří
- oprava střechy

Měšťanský dům čp. 142

- oprava oken či jejich výměna za repliky
- oprava dveří
- oprava fasády
- výměna střešní krytiny a klempířských prvků, lokální oprava krovu

Měšťanský dům „Piano“ čp. 202

- sanace vlhkosti zdiva
- oprava fasády
- restaurování krakorců
- oprava oken a dveří
- výměna střešní krytiny a klempířských prvků, lokální oprava krovu

Kostel sv. Václava

- restaurování soklu, vnější pískovcové římsy a pískovcových bosází na opěrných pilířích
- oprava fasády
- oprava a nátěr otvorových prvků

Socha sv. Jana Nepomuckého

- restaurování

Socha sv. Jana Sarkandra

- restaurování

Socha Nejsvětější Trojice

- restaurování

Socha sv. Donáta

- restaurování

Sloup se sochou Panny Marie

- restaurování

Morový sloup

- restaurování

Kašna s delfíny

- restaurování

Z výše uvedených údajů vyplývá, že většinu plánovaných akcí obnovy se v daném období podařilo realizovat. Důvodů, proč se nerealizovaly všechny akce je několik, především stav objektů - socha sv. Donáta je umístěna ve vnitřních prostorách muzea, kde je chráněna, její stav je trvale velmi dobrý a restaurátorský zásah není potřeba; v dobrém stavu je i pálená krytina na domu čp. 202. Vliv měla i potřebnost a finanční náročnost akce - například navrácení kamenných povrchů v budově radnice je finančně velmi nákladné, oproti tomu stávající novodobé povrchy jsou plně funkční. Mezi další důvody patří například nezáměr fyzické osoby prostředky čerpat nebo delší jednání ohledně převodu gymnázia čp. 113, které bylo v roce 2020 bezplatně převedeno do vlastnictví Pardubického kraje. Pardubický kraj v roce 2023 zahájil realizaci obnovy střechy včetně výměny krytiny a opravu čelní fasády (do náměstí J. M. Marků).

4.3.3 Porovnání poskytnutých finančních prostředků z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón za období 2018 – 2022 v jednotlivých obcích okresu Ústí nad Orlicí

V okrese Ústí nad Orlicí je celkem 9 obcí s vyhlášenou městskou památkovou zónou. Městskou památkovou rezervací nemá v tomto okrese žádné město. Uvedené částky představují přidělené finanční státní prostředky a je na daném městě, na jaké akce je přidělí a zda celou částku využije. Z nevyužitých prostředků je tvořena rezerva programu, která je může být dále přerozdělena. Při rozdělení výše finančních prostředků vychází Ministerstvo kultury nejen z celkových vykázaných potřeb, tedy financí, o které jednotlivé město žádá, ale posuzuje i tři kritéria, která hodnotí známkou 1 až 3 (s tím, že jednička je nejlepší hodnocení). Ministerstvo kultury posuzuje práci pracovní skupiny, zpracovaný Program regenerace a kvalitu územního plánu (Ministerstvo kultury ČR, 2023).

V následujícím přehledu jsou uvedeny jednotlivé finanční částky, které Ministerstvo kultury ČR přidělilo daným městům z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón a to v letech 2018-2022 (Ministerstvo kultury ČR, 2023). Jedná se o tzv. kvótu, kterou město rozděluje mezi jednotlivé akce obnovy uvedené v Anketním dotazníku na daný rok.

2018	
Brandýs nad Orlicí	740.000,--
Česká Třebová	200.000,--
Jablonné nad Orlicí	400.000,--
Králíky	1.105.000,--
Lanškroun	1.555.000,--
Letohrad	1.485.000,--
Ústí nad Orlicí	1.525.000,--
Vysoké Mýto	1.775.000,--
Žamberk	1.775.000,--
2019	
Brandýs nad Orlicí	430.000,--
Česká Třebová	520.000,--
Jablonné nad Orlicí	200.000,--
Králíky	400.000,--
Lanškroun	510.000,--
Letohrad	1.790.000,--
Ústí nad Orlicí	1.590.000,--
Vysoké Mýto	1.845.000,--
Žamberk	1.845.000,--
2020	
Brandýs nad Orlicí	510.000,--
Česká Třebová	400.000,--
Jablonné nad Orlicí	1.215.000,--
Králíky	400.000,--
Lanškroun	400.000,--
Letohrad	1.330.000,--
Ústí nad Orlicí	1.165.000,--
Vysoké Mýto	1.505.000,--
Žamberk	1.355.000,--
2021	
Brandýs nad Orlicí	660.000,--
Česká Třebová	200.000,--
Jablonné nad Orlicí	755.000,--
Králíky	510.000,--
Lanškroun	645.000,--
Letohrad	1.355.000,--
Ústí nad Orlicí	1.165.000,--
Vysoké Mýto	1.510.000,--
Žamberk	1.355.000,--
2022	
Brandýs nad Orlicí	400.000,--
Česká Třebová	400.000,--
Jablonné nad Orlicí	620.000,--

Králíky	410.000,--
Lanškroun	520.000,--
Letohrad	770.000,--
Ústí nad Orlicí	665.000,--
Vysoké Mýto	665.000,--
Žamberk	770.000,--

Pro srovnání je v následujícím přehledu uveden počet všech aktuálně chráněných prvků na území městské památkové zóny. Nejde tedy o výčet jednotlivých rejstříkových čísel nemovitých kulturní nebo národních kulturních památek, ale o počet všech prvků. Pod jedním rejstříkovým číslem může být veden areál kulturní památky, který obsahuje více prvků (například v areálu kostela mohou být kromě samotného kostela i sochy, kaple, zeď, márnice, atd.) a údaje v níže uvedeném výčtu reflektují všechny tyto objekty.¹ Informace jsou čerpány z veřejně přístupného Památkového katalogu, což je evidenční systém Národního památkového ústavu, který obsahuje informace o kulturních památkách a chráněných územích (Památkový katalog, 2023).

Brandýs nad Orlicí 23 (chráněno od 1995)

Jablonné nad Orlicí 29

Králíky 30

Lanškroun 18

Letohrad 73

Ústí nad Orlicí 42

Vysoké Mýto 45

Údaje k městské památkové zóně Česká Třebová a Žamberk nebyly v Památkovém katalogu nalezeny. Jde o města, jejichž historická centra nebyla vyhlášena Vyhláškou Krajského národního výboru ze dne 17.10.1990 o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje, ale později.

Z daných údajů vyplývá, že Lanškroun zaujímá místo někde uprostřed ostatních měst s jistými výkyvy. Při hodnocení je však třeba brát v potaz počet památek v městské památkové zóně, připravenost akcí, ochotu a schopnost vedení města spolupodílet se na obnovách a financovat obnovy kulturních památek a v neposlední řadě i potřebnost.

¹ Vysvětlení rozdílu mezi počtem v seznamu kulturních památek na území městské památkové zóny Lanškroun uvedených v kapitole 4.2, kterých je 17 a počtu 14 aktuálně chráněných prvků u města Lanškroun. Památkový katalog uvádí jako 1 chráněný prvek areál zámku a další chráněné prvky jednotlivé části areálu, mezi kterými je zámku uveden také; stejná je i situace u souboru soch sv. J. Nepomuckého a sv. J. Sarkandra, kde je jako 1 prvek počítán soubor těchto soch a 2 prvky tvoří každá socha zvlášť. Socha sv. Donáta ve výčtu v Památkovém katalogu chybí.

Z údajů získaných z Památkového katalogu má městská památková zóna Lanškroun mezi porovnávanými památkovými zónami nejméně chráněných prvků. Výsledky Programu regenerace městské památkové zóny Lanškroun z období 2013-2023 uvedené v předešlé podkapitole 4.3.2 značí, že většina akcí obnovy v městské památkové zóně již byla realizována a potřeba finančních prostředků byla tím pádem nižší. Svoji roli hraje také finanční situace města. Výše finančních prostředků přidělených na památkovou péči uvedených v kapitole 4.1 pak odráží i výše poskytnuté dotace z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón.

4.3.4 Přehled akcí obnovy vybraných kulturních památek spolufinancovaných z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón za období 2009 – 2023

Zatímco v přehledu v podkapitole 4.3.1 byl uveden výčet finančních prostředků získaných na obnovu kulturní památek z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón tato podkapitola se bude věnovat vybraným kulturním památkám a rekapitulaci některých akcí jejich obnovy, které se díky Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón podařilo realizovat. Proměnu některých objektů v čase dokládají fotografie stavu před a po obnově či obnovách uvedené v příloze – seznam obrázků.

Zámek čp. 1

Zámek, původně augustiniánský, klášter byl zbudovaný po roce 1393. Jedná se o jednopatrovou dvoukřídlou budovu postavenou na půdorysu písmene L. Na hlavním (západním) průčelí má pět arkád v přízemí a osm arkád v patře. V průčelí jsou okna s renesančním ostěním. K jižnímu křídlu byla přistavěna jednopatrová barokní budova a přízemní stavby v nádvoří za zámekem. Po roce 1858 byla většina budov i zeď prvního nádvoří zbořena a celý areál upraven jako náměstí. Ze západního křídla původní klášterní stavby byla postavena školní budova. V roce 1928 získalo zámek město. Při rekonstrukci dostal hladkou fasádu, se zdůrazněnými gotickými a renesančními prvky. V nově upravených gotických prostorách západního křídla zámku je obřadní síň, v jižním křídle městské muzeum a kulturní centrum (Památkový katalog, Lanškroun zámek, 2023).

Průběžně v druhé polovině 20. století prošel zámek rozsáhlou rekonstrukcí, ze které pochází řada stavebních úprav – povrchy, stropy, výplně otvorů, krytina z bonnského šindele (Heinrichová, 2015 s. 15).

Oprava střechy byla realizována podle projektu projekční kanceláře NĚMEC, který město nechalo zpracovat. Na realizaci této veřejné zakázky malého rozsahu byla vybrána firma BROMACH spol. s r.o., která podala nejvhodnější nabídku za Kč 3.342.698,75. Část finančních prostředků na obnovu ve výši Kč 1.350.000,-- byla hrazena z dotace Ministerstva kultury ČR z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských a památkových zón (Kč 1.200.000,--) a z rezervy tohoto programu na zvýšené náklady, o kterou město požádalo. Rezerva ve výši Kč 150.000,-- byla použita na výměnu bednění a klempířských prvků. Obnova střechy, byla realizována v měsících červenec až září 2014 a zahrnovala například demontáž dožilého bitumenového šindele, vikýřů (kromě vikýřů nad muzeem), části klempířských prvků a bednění. Při částečné výměně trámů byly spoje provedeny celodřevěnými nastavovacími spoji (dřevěné kolíky, čepy a dlaby), vzhledově i funkčně kompatibilními s původní tesařskou konstrukcí. Střecha byla pokryta břidlicí, kterou byly obloženy i horní plochy požární stěny mezi kostelem a zámkem a boční stěny vikýřů a vyskládány okraje střechy, nároží a hřebeny (Heinrichová, 2015 s. 15).

Obnova fasády budovy zámku zahrnovala opravu a nátěr a restaurování kamenných prvků na fasádě a byla dokončena v září 2015. Vzhledem ke špatnému stavu fasády, muselo být odstraněno mnohem větší množství omítek, než se původně předpokládalo a s tím souviselo i zvýšení nákladů na nové omítky, štuk a další související práce. Celkově tato oprava vyšla na Kč 1.077.755,--. Stavební práce realizovala společnost Stavební Reality s. r. o., restaurátorské práce Tomáš Vondruška. Část finančních prostředků na obnovu ve výši Kč 360.000,-- byla hrazena z dotace Ministerstva kultury ČR z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, o kterou město požádalo (Heinrichová, 2017 s. 32).

V roce 2012 a 2016 byla provedena obnova soklu za využití prostředků od Ministerstva kultury ČR. Pro obě etapy byl použit nazelenalý zámělský pískovec, který byl v minulých letech vybrán na soklové obložení zámku i přilehlé konírny. Před položením pískovce bylo potřeba odstranit stávající šedou sanační omítku z 90. let minulého století a zarovnat zdivo (Heinrichová, 2017 s. 33-34).

Výměna tří vstupních dveří byla realizována od června do srpna 2021. Akce obnovy zahrnovala výměnu tří kusů stávajících dveří na starší části objektu – jednalo se o jedny dveře na jižní straně, které slouží jako vstup do kulturního centra a dvojice dveře na severní straně směrem do nádvoří. Nové dveře z dřevěného masivu s historizujícím kováním byly provedeny jako repliky původních dveří. Dveře byly osazeny do dřevěných masivních obložek v barvě shodné s dveřmi a opatřeny nátěrem dvouvrstvé lazury v barvě světlý okr. Nové dveře vyšly na Kč 149.950,--. Část nákladů ve výši Kč 74.000,-- byla uhrazena z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, který vyhláší Ministerstvo kultury ČR. Zbylou část uhradilo Město Lanškroun.

V roce 2022 realizovala firma JIRMAL. spol. s r.o., sanaci části přízemí a na tuto akci přispělo Ministerstva kultury ČR z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských a památkových zón částkou Kč 520.000,--.

Fotografie objektu před a po obnově je uvedena v příloze (obrázky č. 5 až č. 8)

Konírna v areálu zámku

Objekt zámecké konírny byl přistavěn k městské hradební zdi v průběhu 18. století a dále upraven v jeho závěru. Do dnešního stavu byl uveden rekonstrukcí z 2. poloviny 20. století. V přízemí konírny se nachází výstavní sál a sklad mobiliáře. V podkroví je umístěna stálá expozice Pamětní síň Jindřicha Pravečka a stálá expozice Kabinet mincí, medailí a sochařských prací Zdeňka Kolářského (Památkový katalog, Lanškroun konírny, 2023). Před postupnou obnovou v roce 2013 byla střecha pokryta vlnitým eternitem, omítka na mnoha místech vykazovala trhliny, místy odpadávala a byla zašpiněná. Dveře byly novodobé, dožilé, palubky již několikrát vypadly a byly pouze provizorně přitlučeny.

Obnova střechy byla realizována v měsících červenec a srpen 2013, podle projektu projekční kanceláře NĚMEC, který Město nechalo zpracovat. Součástí této akce byla i výměna krytiny na přilehlé hradební zdi a oprava štítové zdi konírny. Akci realizovala společnost Stavební Reality s.r.o., za cenu Kč 2.128.822,--, z toho částka ve výši Kč 625.000,-- byla hrazena z dotace Ministerstva kultury ČR z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Obnova střechy zahrnovala demontáž stávající vlnité eternitové krytiny včetně klempířských prvků a odbourání bobrovek na přilehlé hradební zdi. V krovu byly vyměněny poškozené části

krovu a na střechu byla položena nová krytina z černé břidlice, při zachování tradičního způsobu kladení – tedy diagonálně k okapové hraně. Nové klempířské prvky byly provedeny z titanzinkového plechu. Úprava koruny atikové zdi byla řešena krytem z břidlicových šablon. Oprava koruny kamenné ohradní zdi spočívala v přezdění koruny a položení nové krytiny pálených bobrovek (Heinrichová, 2014 s. 15).

Obnovu fasády realizovala firma JIRMAL, spol. s r.o. a práce dokončila v září 2021. Práce spočívaly osekání části omítek, provedení sanace trhlin, stabilizace porušeného zdiva svislých trhlin pomocí prutů z nerezové oceli HELIFIX, provedení nových vápenných omítek pro historické objekty výrobce Cemix Čebín a nátěru fasády v barvě lomená bílá. Náklady na obnovu fasády činily Kč 487.962,--. Část nákladů ve výši 194.000,- na tuto akci byla hrazena z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Město Lanškroun, jako vlastník kulturní památky uhradilo Kč 293.962,--.

Výměna dveří se týkala tří kusů stávajících obdélných a jednoho kusu obloukových dveří. Nové dřevěné dveře byly provedeny jako repliky původních dveří. Výměna byla realizována od června do srpna 2021 Lukášem Brandejsem, který dveře vyrobil a osadil za cenu Kč 179.250,--. Na akci se finančně spolupodílelo Ministerstvo kultury ČR, které poskytlo z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, dotaci ve výši Kč 88.000,--. Zbývající prostředky uhradilo Město Lanškroun.

Fotografie objektu před a po obnově je uvedena v příloze (obrázek č. 3 a č. 4)

Děkanství čp. 2

Barokní budova děkanství čp. 2 byla vystavěná augustiniány v letech 1703-1705. Jedná se o jednopatrový rohový dům postavený ze smíšeného zdiva, podélného půdorysu, zastřešený sedlovou střechou. Okolo oken této barokní budovy je většinou kamenné ostění, okna ve štítě mají plochou šambránu. Ve středu hlavního průčelí je kamenný portál, jehož horní část zdobí uprostřed oválná kartuš s nápisem, orámovaná volutami a girlandami z růží, nad kartuší je hlava andílka. Po stranách portálu jsou umístěny kamenné koule. Budova děkanství je využívána pro reprezentační a kulturní účely (Památkový katalog, Lanškroun děkanství, 2023). V objektu je byt faráře, městská knihovna, kancelář charity a do roku 2020 i restaurace U Pastýře. V roce 2009 byla provedena I. etapa obnovy střechy

(na straně směrem do náměstí A. Jiráka) – opraveny a chemicky ošetřeny byly tesařské konstrukce, byla provedena výměna stávajících pozinkovaných klempířských konstrukcí za nové titanzinkové a výměna střešní krytiny, kdy dožilé vláknocementové šablony byly nahrazeny břidlicí. Celá akce obnovy byla dokončena v roce 2010, kdy byla ve II. etapě provedena obnova střechy ve dvorní části budovy. Fasáda objektu pak byla obnova v letech 2011 až 2012. V rámci této obnovy byly odstraněny omítky a provedené omítky nové trassvápenné, na které byl aplikován vápenný nátěr. Obě tyto akce byly realizovány za finanční podpory Ministerstva kultury ČR z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón a spoluúčasti Města Lanškroun.

Stávající okenní výplně jsou novodobé z druhé poloviny 20. století a vhodně dotváří vzhled stavby. Jejich oprava a nátěr oken byla realizována od června do září 2019 Truhlářstvím Jiří Šváb za cenu Kč 530.119,-- . Práce zahrnovaly odstranění nátěru, výměnu kování (klik) a poškozených výplní, tmelení a nový syntetický nátěr. Na úhradě části nákladů se finančně spolupodílelo město částkou Kč 60.000,-- a Ministerstvo kultury ČR dotací Kč 239.000,-- z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských a památkových zón (Heinrichová, 2021 s. 22).

Kámen architektonických prvků byl zašpiněn, pokryt zelenou řasou, černými depozity a krustou. Dále docházelo k zvětrávání pískovce, na hranách a rozích byla mechanická poškození, v překladech praskliny, spáry byly uvolněné, vypadané a některé tmely cementové.

Restaurování kamenných prvků bylo rozloženo do etap. Portál ve středu hlavního průčelí a několik ostění restauroval akademický sochař a restaurátor Mgr. Filip Novotný v roce 2012. Dotace z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón na tyto práce činila Kč 140.000,--.

Další etapa restaurátorských prací byla provedena v roce 2018 a v roce 2019 bylo restaurování těchto architektonických prvků dokončeno. Práce v těchto letech prováděl restaurátor Bc. Jaroslav Vrbata a celkové náklady činily Kč 740.838,-- . Část nákladů na tuto akci byla hrazena z povinného podílu města a dotace Ministerstva kultury ČR ve výši Kč 652.000,-- poskytnuté z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón (Heinrichová, 2021 s. 22).

Fotografie objektu před a po obnově je uvedena v příloze (obrázky č. 9 až č. 12)

Radnice čp. 5

Radnice čp. 5 je rozměrná dvoupatrová budova obdélného půdorysu s hranolovou věží přistavěnou k jihovýchodnímu nároží. Obě průčelí radnice mají velké trojboké štíty a honosné portály. Jedná se o renesanční objekt vystavěný v letech 1581 – 1582. (Památkový katalog, Lanškroun radnice, 2023).

Radnice slouží pro potřeby města a městského úřadu – jsou zde reprezentativní prostory, ve kterých má kanceláře vedení města. Celý objekt prošel před cca 20 lety poměrně razantní rekonstrukcí, při níž byly obnoveny souběžné sedlové střechy, vyměněna okna a opravena fasáda, kterou zdobí psaníčkové sgrafito. Z této doby pocházelo i oplechování a krytina z bonnského šindele, která již byla dožilá a přestávala plnit svou ochrannou funkci.

Dožilý a poškozený šindel, který přestával plnit svoji ochrannou funkci, byl v roce 2015 vyměněn za břidlicové šablony s obloukem. V rámci této akce obnovy byl proveden i nový ochranný protipožární nátěr kovové konstrukce krovu a vyměněny klempířské prvky, zhotoven nový chrlič a osazeny nové sněhové zábrany z kulatiny. Práce prováděla firma TESLICE CZ s.r.o. ze Vsetína za Kč 1.946.457,--. Dotace Ministerstva kultury ČR z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón na tuto obnovu činila Kč 720.000,-- (Heinrichová, 2017 s. 232-33).

Oprava fasády věže severovýchodního věže zahrnovala odstranění nesoudržné omítky a provedení nové včetně nového nátěru a restaurování kamenných prvků a byla realizována od června do srpna 2020. Stavební část prováděla firma IPESIS s.r.o., restaurování BcA. Zdeněk Šmahel, DiS. Obnova vyšla na Kč 807.503,-- (Heinrichová, 2021 s. 24).

Fotografie objektu před a po obnově je uvedena v příloze (obrázek č. 13 a č. 14)

Dům čp. 78

Městský dům čp. 78 je jednopatrový nárožní dům, jehož fasáda do náměstí má tři okenní osy. V přízemí vlevo ve zdi je obdélný portál, stojky s kompozitní hlavicí, patky s reliéfy chlapeckých postav, na dřících reliéfy hlav, na překladu rovněž dva reliéfy hlav. Na profilované římse je nadpraží s deskou s nápisem – „DIS HAUS HAT LASSEN BAUEN/BRIINCH TRUBNER IM JAR NACH/ DER GEBURT CHRISTY UNSERRS/ SELLIG MACHERS 1552“. Na vrchní profilované římse je dvojice lvů držící terč

s rozetou. Za tímto portálem je ve zdi menší obdélný profilovaný portál. Tyto pískovcové portály pocházejí z poloviny 16. století (Památkový katalog, Lanškroun městský dům, 2023). Kámen vykazoval zašpinění, portál s figurálními reliéfy byl přetažen uzavírající olejovou zelenou barvou, která na několika místech odpadávala a pod ní se objevovaly zbytky starší barevnosti (červená, černá). Na hranách byla mechanická poškození. Restaurování spočívalo v průzkumu, snímání druhotných nátěrů, odstranění degradovaných cementových vysprávek a drolící se malty ze spár, čištění povrchu a zpevnění nesoudržného kamene, tmelení a provedení barevné retuše.

Smlouva o dílo byla uzavřena s BcA. Martinou Bednářovou a BcA. Markem Běťákem. Práce byly dokončeny v říjnu 2019. Obnova byla financována z prostředků vlastníka, města Lanškroun a Ministerstva kultury ČR. Z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón bylo uvolněno Kč 112.000,--; z městského rozpočtu na úhradu povinných podílů byla vyčleněna částka Kč 2.000,-- a vlastník uhradil zbylé náklady ve výši Kč 13.000,--. Celkově tedy obnova vyšla na Kč 127.000,-- (Heinrichová, 2021 s. 22).

Gymnázium čp. 113

Budova gymnázia je jednou z nejvýznamnějších architektonických dominant stojící v severní frontě náměstí J. M. Marků v historickém jádru města. Tato novorenesanční budova byla postavena v roce 1872, datace realizace stavby je uvedena v atice. Jedná se o podsklepený, dvoupatrový objemově vyrovnaný blokový útvar o třech křídlech, vystavěný tradiční technologií na půdorysu tvaru písmene „H“, zastřešený valbovými střechami, krytými eternitovými šablonami, část pak plechovou krytinou (Památkový katalog, Lanškroun střední škola – gymnasium, 2023).

V roce srpnu 2011 byl zjištěn havarijný stav opukové římsy (roh římsy odpadl), kámen byl silně degradován, rozpadal se na kusy a narušoval statiku celku. Vážný stav vykazovaly i podpěrné sloupy – na povrchu byly depozity, zelená patina, prach, praskliny, místy docházelo ke zvětvování kamene a korozi hran. Tento stav zhoršoval i hydroizolační nátěr, který byl na celou konstrukci balkonu včetně předsazených sloupů aplikován při poslední rekonstrukci v 90. letech 20. století. Převážnou většinu finančních prostředků se podařilo získat z Programu Regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Z tohoto programu Ministerstva kultury ČR byla městu poskytnuta

dotace ve výši Kč. 650.000,--. Práce byly zahájeny v dubnu 2012, dokončeny v srpnu 2012 firmou Stavební Reality, s.r.o., Praha 8, za cenu Kč 776.365,-. Restaurátorské práce prováděl BcA. Zdeněk Šmahel. Jednalo se například o demontáž celého balustrádového zábradlí, odstranění stávající dlažby balkonu spolu s hydroizolační stěrkou, vybourání poškozené části římsy a její nahrazení kopií z božanovského pískovce. Z kamenných prvků celého balkonového portiku byl sejmuto monochromní nátěr, který uzavíral porézní systém kamene a způsoboval jeho degradaci, zasolené partie soklových částí sloupů byly odsoleny pomocí zábalů. Následně byl restaurován odhalený kámen balustrády, římsy, sloupů a podhledů balkonové desky. Pochozí plocha balkonu byla přespádována, nově byl vyřešen systém odvodnění, poškozené omítky soklových částí fasád byly lokálně vyspraveny a natřeny. Nové klempířské prvky byly provedeny z mědi (Heinrichová, 2013 s. 52).

Městská knihovna čp. 142

Budova knihovny je jednopatrový objekt v nárožní pozici situovaný na náměstí A. Jiráka. Fasáda byla provedena ve stylu pozdního klasicismu. Objekt během 20. století prošel necitlivými úpravami, došlo k úpravám interiéru a zjednodušení fasády (Památkový katalog, Lanškroun městský dům, 2023).

V roce 2017 nechalo město Lanškroun provést celkovou obnovu vnějšího pláště, spočívající v rekonstrukci historického členění čelní a boční fasády podle dochované plánové dokumentace, historické fotodokumentace a restaurátorského průzkumu fasády (zpracovaný M. Bednářovou) včetně restaurování kamenného portálu, opravě a nátěru oken a opravě střechy, pod níž spadala oprava krovu, komínů, nátěr proti dřevokaznému hmyzu, výměna klempířských prvků a odstranění stávajících eternitových šablon a položení nové břidlicové krytiny. V průběhu realizace stavby byly pořádány pravidelné kontrolní dny, při kterých byly posuzovány realizované práce a řešeny různé detaily např. profilace štukových říms, nových vrat a dalších prvků, výměna a napojení jednotlivých prvků v krovu, apod. (Heinrichová, 2018 s. 18).

Obnovu pláště realizovaly tyto tři firmy, které byly vybrány na základě výběrových řízení jako uchazeči s nejvýhodnější nabídkou: Re, s.r.o. Praha - obnova fasády včetně restaurování kamenného portálu, Kč 2.482.964,36 Kalliopé, s.r.o., Domažlice – oprava a nátěr oken Kč 459.800,-- a TESLICE CZ s.r.o. Vsetín – obnova střechy včetně výměny střešní krytiny Kč 3.326.377,--. Částka na celkovou obnovu byla navýšena o Kč 45.338,75, která souvisela s vícenáklady na opravu fasády. Část finančních prostředků na obnovu ve

výši Kč 1.910.000,-- byla hrazena z dotace Ministerstva kultury ČR z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. V této částce je zahrnuta i rezerva ve výši Kč 100.000,-- tohoto programu, o kterou město požádalo (Heinrichová, 2018 s. 18-19).

Fotografie objektu před a po obnově je uvedena v příloze (obrázek č. 1 a č. 2).

Dům čp. 202 „Piano“

Dům čp. 202 zvaný „Piano“ je zděný patrový objekt se sedlovou střechou, postavený mezi roky 1781 (koupě pozemku) a 1787 (dům již zanesen v Josefínském katastru). Objekt zaujme nepravidelným půdorysem, daným vestavbou do části parkánu městského opevnění, probíhajícího v sousedství Horní brány, která byla zbořena roku 1791. Roku 1828 byl dům rozšiřován, patro jižního traktu do ulice Hradební pochází až z padesátých let 20. století. Objekt, který je hodnotným a velice zajímavým dokladem urbanistického vývoje města a jeho rozrůstání do prostoru původního opevnění, zároveň představuje ukázkou pozdně barokního měšťanského domu z konce 18. století, výrazně stavebně upravovaného roku 1828 v klasicistním duchu (Památkový katalog, Lanškroun městský dům, 2023).

V roce 2018 přistoupilo město Lanškroun k sanaci tohoto objektu, spočívající především v: obnažení podzemní části obvodového zdiva podél jižního, východního a severního průčelí a provedení izolace, vyspárování dlažby; hydroizolační tlakové injektáží zdiva; provedení dočasných odsolovacích omítek; nanesení trvalých trassvápenných porézniých štukových omítek a jejich opatření fasádním vápenným nátěrem v odstínu světle žlutý okr; vnitřní vápenné výmalbě; nátěru vnějších křídel a rámu oken a vchodových dveří. Součástí prací bylo i restaurování kamenných architektonických prvků (krákorce, portály). Práce byly realizované podle projektové dokumentace zpracované Ing. Petrem Rohlíčkem, a návrhu na restaurování, který vypracoval Hynek Bláha. Sanaci objektu včetně restaurování prováděla firma IPESIS s.r.o., která byla vybrána na základě výběrového řízení jako uchazeč s nejuvhodnější nabídkou za Kč 1.393.515,--. Restaurátorské práce prováděl BcA. Zdenek Šmahel, DiS. Část finančních prostředků na obnovu ve výši Kč 445.000,-- byla hrazena z dotace Ministerstva kultury ČR z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón (Heinrichová, 2019 s. 1).

Fotografie objektu před a po obnově je uvedena v příloze (obrázek č. 15 a č. 16).

Kostel sv. Václava

Kostel sv. Václava je spolu se sousedním křídlem zámku nejstarší stojící stavbou na území města, vzniklou v závěru 14. století (Památkový katalog, Lanškroun kostel sv. Václava, 2023).

Od začátku 21. století prošel kostel celkovou obnovou, která zahrnovala například opravu krovu a položení nové střešní krytiny z břidlice realizovanou v letech 2003-2004, opravu vnitřních omítek, restaurování nástěnných maleb, interiéru a vitráž.

Stávající fasáda byla obnovena v devadesátých letech dvacátého století, kdy ve spodní části kostela do výše cca 2 metrů byly provedeny sanační omítky. Fasáda byla na řadě míst poškozena vlhkostí, v odvodovém zdivu se vyskytovaly trhliny. Nátěr dřevěných a zámečnických konstrukcí byl dožilý. Obnova fasády kostela zahrnovala kromě opravy, nátěru, statického zajištění trhlín výztuží HELIFIX i restaurování kamenných prvků na fasádě a nátěr dřevěných a kovových konstrukcí (jednalo se o okenice na věži kostela, okna na lodi, mříž sakristie, bránu getsemanské zahrady, mřížovou branku u kostela a kování gotických oken). Práce byly dokončeny v září 2017 – stavební část realizovala je firma JIRMAL, spol. s.r.o.; restaurování kamenných prvků se ujal pan Tomáš Vondruška. Obnova byla financována z prostředků Římskokatolické farnosti – děkanství Lanškroun, Města Lanškroun a Ministerstva kultury ČR. Z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón a z rezervy tohoto programu, bylo uvolněno dohromady Kč 1.155.000,--; z městského rozpočtu na úhradu povinných podílů byla vyčleněna částka Kč 177.000,--. Církev jako vlastník uhradila zbylé náklady ve výši Kč 881.264,--. Celkově tedy akce vyšla na Kč 2.213.264,-- (Heinrichová, 2017 s. 34).

V roce 2021 byly restaurovány železné dveře v sakristii, které patří k nejstarším dochovaným otvorovým prvkům v kostele a představují hodnotnou historickou uměleckořemeslnou součást interiéru. V rámci restaurování došlo k jemnému očištění korpusu dveří od nečistot a koroze, sejmutí pantů a odstranění všech druhotných nevhodných zásahů (nýty, šrouby, sváry) a repasování pantů. Prorezlá místa byla přeplátována kovaným plechem, poničené části nahrazeny replikou a otvory byly vysazeny kulatinou rozkovanou do plochy. Zhotovena byla i dobová replika pro zavírání dveří a provedena celkové repase a povrchové úpravy. Smlouva o dílo byla uzavřena s akademickým sochařem Pavlem Filipem. Práce byly dokončeny v listopadu 2021. Obnova byla financována z prostředků vlastníka a Ministerstva kultury ČR, konkrétně z

Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, ze kterého byla poskytnuta finanční částka ve výši Kč 248.000,--. Římskokatolická církev jako vlastník uhradila zbylé náklady ve výši Kč 19.950,--. Celkově tedy restaurování vyšlo na Kč 267.950,--.

Morový sloup

Morový sloup stojí na náměstí J. M. Marků a byl vytvořen v roce 1684. Jedná se o dílo sochaře Adama Bayernhofa a kameníka Karla Wölfa z Kladska, zřízeného jako poděkování za odvrácení moru a nájezdů Turků (Památkový katalog, Lanškroun Sloup se sochou Panny Marie Immaculaty, 2023).

Sloup byl ve špatném stavu – kámen byl zašpiněn, v dolní části mechanicky poškozen, tmely byly místy popraskané a uvolněné, kovový držák byl zkroucený a demontovaný. Restaurování, prováděl BcA. Jaroslav Vrbata za částku Kč 284.229,--. Z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón byla na tuto akci vyčleněno Kč 190.000,-- (Heinrichová, 2017 s. 33).

Sochy sv. Jana Nepomuckého a sv. Jana Sarkandra

Sochy sv. Jana Nepomuckého a sv. Jana Sarkandra se nachází v areálu zámku čp. 1, kam byly v minulosti přemístěny (Památkový katalog, Lanškroun soubor - socha sv. Jana Nepomuckého a sv. Jana Sarkandra, 2023). Kámen je zašpiněn, docházelo k mírnému zvětvávání pískovce, na hranách a rozích byla mechanická poškození a praskliny. Sochy stály na betonovém soklu, který byl v rámci obnovy nahrazen soklem z pískovce. Restaurátorské práce prováděl BcA. Jaroslav Vrbata. Obnova soch světců vyšla na Kč 327.520,--, z toho Kč 130.000,-- bylo hrazeno z dotace Ministerstva kultury ČR z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón (Heinrichová, 2017 s. 34).

Kašna s delfíny

Kašna s delfíny byla zpracována v empírovém slohu v 1. polovině 19. století a je situována v horní části na náměstí J. M. Marků (Památkový katalog, Lanškroun kašna s delfíny, 2023) mezi čtveřicí listnatých stromů, které zejména v létě poskytují příjemný stín. Po zimě 2009 se na kašně objevily trhliny a při napuštění vany na jaře 2010 začala

kašna protékat. Kámen bylo zároveň potřeba očistit, zbavit dožilých a poškozených vysprávek, zpevnit a hydrofobizovat. Očištění a nový nátěr vyžadovaly i litinové prvky, opravu pak jeden nefunkční chrlič. Proto se v roce 2011 přistoupilo k restaurátorskému zásahu. Práce byly realizovány Allanem Doupalem, který obnovil kamennou část a akademický malíř a restaurátor Mgr. Radomírem Surmou, který se ujal litinových prvků. Obnova vyšla na Kč 152.570,--. Podstatná část finančních prostředků na restaurování ve výši Kč 147.00,-- byla čerpána z dotace Ministerstva kultury ČR, z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón (Heinrichová, 2012 s. 35).

4.3.5 Přehled akcí obnovy objektů v městské památkové zóně spolufinancovaných z rezervy Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón umožňuje čerpat finanční prostředky i na nepamátkové objekty, která se nachází na území městské památkové zóny nebo městské památkové rezervace a jsou ve vlastnictví obce, Město Lanškroun tuto příležitost využilo ve dvou případech – u obnovy a zateplení oken domu čp. 8 a u obnovy kříže před kostelem sv. Václava.

Dům čp. 8 - restaurování a zateplení 11 kusů oken

Dům čp. 8 je dvoupatrová řadová budova v horní části náměstí J. M. Marků, vystavěná v letech 1900 – 1901. Budova má zachovanou výraznou novobarokní bohatě štukově dekorovanou fasádu, v průjezdu se dochovaly detaily původní výzdoby. Na objektu jsou původní řemeslně kvalitně provedená špaletová okna s dochovaným kováním, která jsou tvořena vnitřními křídly z borovicového dřeva a vnějšími křídly a rámy z dubu. K tomuto řešení se zřejmě přistoupilo i z finančních důvodů a části oken, které byly méně vystaveny vlivu měnících se klimatických podmínek, byly zhotoveny z levnějšího materiálu. Okna jsou členěna buď do šesti nebo dvanácti křídel a zdobena řezbami. Dům čp. 8 není zapsanou kulturní památkou, ale jedná se o architektonicky a památkově významný objekt v centru památkové zóny. Proto město Lanškroun požádalo Ministerstvo kultury ČR o poskytnutí dotace na restaurování oken z rezervy Programu

regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Žádosti Ministerstvo kultury vyhovělo a poskytlo městu Lanškroun z rezervy výše zmíněného programu dotaci ve výši Kč 100.000,--. Restaurování a zateplení prováděl Jiří Věneček v období od listopadu 2011 do konce listopadu 2012. V rámci obnovy byly odstraněny veškeré nátěry z okenních křídel, ráků i parapetů, provedeno vykytování akrylátovým tmelem a následné vybroušení těchto částí. Některá okenní křídla byla konstrukčně zpevněna, mechanická poškození na hranách byla vyspravena novým masivem a okna byla opatřena nátěrem bílé barvy. Mosazené prvky křídel i ráků, okenní kličky a zarážky byly jemně mechanicky očištěny a nakonzervovány voskem. Vnitřní křídla byla zateplena pomocí izolačního dvojskla. Rozměrově největší okenní křídlo muselo být z důvodů neúměrného zatížení při přidání dvojskla a tím hrozby porušení konstrukční pevnosti nahrazeno novou kopií. Předmětem prací bylo 108 okenních křídel, do 54 z nich bylo osazeno izolační dvojsklo. Výsledek práce dokazuje, že i starší dřevěná okna se dají opravit a zateplit tak, aby splňovala požadavky pro snížení energetické náročnosti (Heinrichová, 2013 s. 50-51).

Kříž před kostelem sv. Václava

Kamenný kříž s figurou ukřižovaného Krista stojí na náměstí A. Jiráska v Lanškrouně a je datován rokem 1880. Na zadní straně podstavce je kromě datace vysekán i německý nápis „Bete für den Stifter dieses Kreuzes“ (česky „Modlete se za zakladatele tohoto kříže“) a další datum renovace 1937 s písmeny J. u E. F. V přední části podstavce je vyobrazena figura Panny Marie Bolestné a úryvek z Matoušova evangelia v německém jazyce deklarujícím výrok římského setníka „To byl skutečně Boží Syn“.

Obnova tohoto díla probíhala od poloviny srpna 2020 do konce října 2020. Práce prováděl Hynek Bláha a zahrnovaly mimo jiné očištění kamene, sejmutí krusty, odstranění dožívajících doplňků a spárování, zpevnění zkorodovaných partií, doplnění chybějících částí a spár umělým kamenem, lokální lazurní barevnou retuš, zvýraznění nápisů a závěrečnou konzervaci díla. Celkové náklady na obnovu vyšly na Kč 73.600,--, z toho Kč 30.000,-- tvořil příspěvek z rezervy Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón (Heinrichová, 2021 s. 25).

4.4 Negativní dopady

Zachování historického půdorysu materiálové skladby a historických hodnot v území může vytvářet tlak a omezení vlastníků objektů v městské památkové zóně, kteří jsou do jisté míry limitováni požadavky památkové péče. Z jejich pohledu je vyhlášení chráněného území vnímáno negativně, zvláště v případech, kdy jsou nuceni odstoupit či omezit svoje záměry. Poměrně nekompromisně se památková péče staví k užívání některých novodobých materiálů, kterými jsou například plastová okna, dveře a výkladce, fotovoltaické panely, fasádní zateplovací systémy, tenkovrstvé probarvené stěrky, nebo jednotky klimatizace osazované na fasády. Zde je potřeba zmínit i jistý subjektivní pohled, územního garanta Národního památkového ústavu, který se může od jeho kolegy razantně lišit. Jeden územní garant nepovolí například měděné klempířské prvky či kovové výplně otvorových prvků, zatímco jeho nástupce tyto materiály považuje za přípustné. Požadavek na hodnocení každého jednotlivého objektu individuálně, může vytvářet situace, kdy jednomu je povolen vikýř nebo kovové profily či jistý druh fasádní omítky, zatímco jiný vlastník objektu v jiné části zóny si tyto záměry neprosadí, I když i zde platí zásada rozhodovat v obdobných případech obdobně, může být problematické obhájit termín obdobný případ.

Svou roli v negativním postoji hraje i jistá časová a administrativní zátěž, neboť vlastníci jsou povinni vyžádat si závazné stanovisko i na běžnou údržbu svých objektů v městské památkové zóně a to i v případech, kdy ze strany stavebního úřadu není požadováno nic a majitelé objektů vně chráněného území mohou tyto práce rovnou provádět a bez „papírování“.

V současné době je vlivem stávající energetické krize, snad víc než kdy dříve, vytvářen tlak na zateplování, výměnu oken, osazení fotovoltaických panelů či tepelných čerpadel na objekty v chráněných územích. Veřejný zájem, kterým je ochrana památkových hodnot a veřejný zájem na energetické úspory, zelenou energii se často dostávají do konfliktu. Národní památkový ústav vydal v roce 2022 metodické vyjádření k posuzování záměrů na osazování fotovoltaických a jiných solárních zařízení na kulturních památkách a v památkově chráněných územích. Metodické vyjádření je reakcí Národního památkového ústavu na dlouhodobou celospolečenskou potřebu zmírňování klimatických změn i aktuální energetickou krizi (NPÚ, 2022). Z tohoto metodického

vyjádření vyplývá, že si Národní památkový ústav plně uvědomuje nejen aktuální energetickou situaci, ale také výzvy, které památkovou péčí v budoucnosti v souvislosti s klimatickými změnami nepochybně čekají. V této metodice je doslova uvedeno: „Odborná organizace památkové péče si plně uvědomuje zvyšující se zátěž klimatických změn a přechod na alternativní zdroje energie vnímá jako významný a nezbytný celosvětový trend. Z toho důvodu je i srozuměna s faktem, že umístování zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů odpovídá potřebám současné společnosti, a proto přichází s tímto metodickým vyjádřením k posuzování záměrů na osazování fotovoltaických a jiných solárních zařízení (dále jen „FVZ“) na kulturních památkách, v památkově chráněných územích a v ochranných pásmech kulturních památek a památkově chráněných území. Historická zástavba, architektonické dědictví i kulturní krajina jsou nedílnou součástí odkazu naší minulosti, významnou součástí kvalitního současného prostředí pro život a jako takové, musí být odpovídajícím způsobem chráněny. Je proto potřeba, aby navrhovaná řešení umístování fotovoltaických a jiných solárních zařízení v chráněných územích a na kulturních památkách vycházela z dlouhodobě udržitelných přístupů v duchu myšlenky: řešení klimatické krize nesmí přivodit krizi kulturního dědictví. Při hledání systematické, celospolečensky významné implementace FVZ nesmí dojít k rezignaci na ochranu a zachování architektonického dědictví a jeho kulturních hodnot. Nemovité kulturní památky (dále jen „kulturní památky“) a památkově chráněná území tvoří zlomek území České republiky, který ale s ohledem na svůj význam pro společnost vyžaduje zvláštní přístup. Nezanedbatelný je i ekonomický kapitál, který architektonické dědictví má právě proto, že si zachovalo historický ráz. Metodické vyjádření formuluje základní metodické teze doprovázené požadavkem individuálního přístupu k jednotlivým kulturním památkám a chráněným územím. Cílem tohoto Metodického vyjádření je přispět k objektivnímu posuzování možnosti umístění FVZ v případě kulturních památek a památkově chráněných území, sjednotit praxi posuzování v rámci České republiky a nastavit pravidla vyhodnocování nástrojů územního plánování.“ (Národní památkový ústav, 2022).

Stále naléhavěji se v souvislosti s finanční krizí řeší i otázka finanční a to nejen u stavebních materiálů a prací, ale také u drahých energií a s tím spojené potřebě ušetřit. Vzhledem k tomu, že památková péče chrání ráz, autenticitu území i historické hodnoty, může být nejen údržba či obnova nemovitosti v památkově chráněném území, ale i výdaje

na bydlení či podnikání (tedy běžný chod či provoz) v těchto nemovitostech finančně nákladnější, než by tomu bylo u objektů mimo tato území.

Nepovolení prací může vést k jejich realizaci bez závazného stanoviska, v rozporu s vydaným závazným stanoviskem nebo odstoupení od projektu, kdy vlastník může rezignovat a údržbu či opravy své nemovitosti neprovádět vůbec. Provedení prací v rozporu nebo bez závazného stanoviska je pro správní orgán podmínkou pro přestupkové řízení. Za dobu vyhlášení MPZ Lanškroun bylo na peněžitých pokutách vybráno bezmála Kč 1.200.000,-. Mezi nejčastější přestupky patřila výměna oken a dveří většinou za nová plastová. Po jednom případě se přestupek týkal osazení fotovoltaických panelů, zateplení fasády do dvora a půdní vestavby. Celkem bylo vedeno 25 přestupkových řízení, z toho 4 řízení byla zastavena, zbytek vyřešen pokutou.

4.5 SWOT analýza

SWOT analýza je metoda, jejíž pomocí je možno identifikovat silné (anglicky Strengths) a slabé (anglicky Weaknesses) stránky, příležitosti (anglicky Opportunities) a hrozby (anglicky Threats), spojené s určitým projektem, typem podnikání, podnikatelským záměrem, politikou (ve smyslu opatření) apod. Jedná se o metodu analýzy užívanou především v marketingu, ale také např. při analýze a tvorbě politik. Díky tomu je možné komplexně vyhodnotit fungování organizace (projektu), nalézt problémy nebo nové možnosti růstu. Je součástí strategického plánování. Tato analýza byla vyvinuta Albertem Humphreym v 60. a 70. letech 20. století na Stanfordově univerzitě (Tesař, 2020, s 12).

Autorka v této části zpracovává vlastní SWOT analýzu, která reflektuje výše uvedená zjištění a fakta a vztahuje se k městské památkové zóně Lanškroun.

4.5.1 Silné stránky

Historický střed města a pěkný vzhled

Umístění budov základní školy Jiráskova, ZUŠ, gymnázia a zvláštní školy na území MPZ a investice do obnovy a modernizace těchto budov

Umístění budovy pošty, spořitelny a bank v MPZ

Dobré podnikatelské prostředí (míněno existence firem a zaměstnavatelů)

Dobrá stav památek

Existence aktuálního Programu regenerace MPZ Lanškroun
Každoroční zapojení do Programu regenerace a získávání prostředků z tohoto programu
Dobrá práce Pracovní skupiny pro regeneraci
Pozitivní vztah radních a zastupitelů k obnově a údržbě kulturních památek
Spolupráce města s církví
Kvalitní zázemí pro kulturní činnost
Existence několika dobrých kaváren a možnost příjemného posezení (v létě i venku)
Převážně dobrý vztah obyvatel k architektonickému dědictví
Vybudování nové budovy polikliniky v MPZ
Aktivní činnost městské muzea, instalace stálých expozic a organizování výstav a akcí
v prostorách zámku a konírny
Všechny tyto stránky vedou udržení dobrého stavu MPZ a jejímu zachování.

4.5.2 Slabé stránky

Nedostatek ubytovacích kapacit na území MPZ
Nedostatečné využití možností propagace města
Nedostatek restaurací a omezená možnost dostupných obědů v MPZ
Nevyužité objekty v MPZ
Vylidnění náměstí o víkendu
Nedostatek zeleně a odpočinkových míst ve městě
Většina komunikací a chodníků v MPZ není řešena bezbariérově
Stagnace města
Horší dopravní dostupnost města a nízká četnost autobusových spojů o sobotách a nedělích.

4.5.3 Příležitosti

Zlepšení stavu komunikací a chodníků v MPZ
Oživení obchodní sítě a služeb v centru města a to včetně větší možnosti stravování
Využití dotací na obnovu objektů v MPZ
Zlepšení využití možností propagace města v tuzemsku i v zahraničí
Větší nabídka kulturního vyžití v MPZ
Podpora výstavby nových ubytovacích zařízení

Zlepšení odpadového hospodářství města.

4.5.4 Ohrožení

Vysoká inflace a s ní spojený úbytek zákazníků a úpadek drobných podnikatelů v MPZ provozujících kavárny a malé obchody

Zavírání malých obchodů a podniků kaváren v MPZ

Nedostatek zdrojů vlastníků objektů v MPZ na jejich obnovu a údržbu

Zdravotnictví – nedostatek lékařů pro novou polikliniku

Stárnutí populace

Energetická bezpečnost a s ní spojený tlak a umístování fotovoltaických elektráren, solárních panelů, tepelných čerpadel a jiných alternativních zdrojů ovlivňujících historické prostředí na vzhled MPZ

Požadavek na vnější zateplování budov

Administrativní zátěž a zhoršování podmínek pro podnikání

Elektronizace státní správy, která ještě více utlumí život v historickém centru

Úbytek drobných živnostníků

Vandalství a poškozování objektů zejména posprejování fasád a zdí

Otevření nového kulturního domu L'ARTu a s tím spojené omezené využití objektu zámku

Snižování počtu trvale žijících obyvatel ve městě

5 Výsledky a diskuse

Od roku 1994 Město Lanškroun každoročně čerpá prostředky z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Zapojení do programu má přímo vliv na dobrý stavebně technický stav památek i uchování památkových hodnot těchto objektů. Z přehledu poskytnutých finanční prostředků vyplývá, že během 30 let bylo investováno do obnovy 16 ze 17 kulturních památek na území MPZ Lanškroun. Jediná památka, která nebyla z těchto prostředků obnovena, je socha sv. Donáta umístěná v muzeu. Tato socha byla v 90. letech restaurována při přemístění do budovy muzea a je ve velmi dobrém stavu, který restaurátorský zásah nevyžaduje. Všechny další sochy byly za podpory z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón restaurovány a to alespoň jednou (morový sloup, Immaculata a kašna s delfíny dokonce dvakrát). Opraveny byly střechy a vyměněna krytina téměř u všech nemovitých kulturních památek v MPZ Lanškroun. Díky prostředkům od Ministerstva kultury ČR se tak podařilo zpět vrátit břidlici na kostel sv. Václava, zámek čp. 1 včetně konírny, děkanství čp. 2, radnici čp. 5, knihovnu čp. 142 a v současnosti probíhá obnova střechy budovy gymnázia čp. 113, kde bude stávající eternit také nahrazen břidlicí. Oprava krovů budovy zámku čp. 1, knihovny čp. 142 i gymnázia čp. 113 probíhá tradičním způsobem za použití celodřevěných navazujících spojů. Restaurovány byly téměř všechny kamenné prvky na těchto památkách nebo provedena oprava a nátěr fasády. Možnost získat státní finanční prostředky na obnovu památek, pozitivně motivuje město i další vlastníky tyto akce obnovy realizovat a to podle požadavků památkové péče. I když je finanční kondice města dobrá, v posledních letech hospodaří město s přebytkem, dotace na obnovu památek město Lanškroun aktivně využívá.

V porovnání s jinými vybranými městy s městskou památkovou zónou v okrese Ústí nad Orlicí má Lanškroun nejméně chráněných prvků. Co se týká výše přidělených finančních prostředků z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón zaujímá Lanškroun místo uprostřed ostatních měst v okrese Ústí nad Orlicí ovšem s jistými výkyvy.

Dalším přínosem prohlášení historického centra města Lanškroun za městskou památkovou zónu je péče o jeho historický ráz včetně památkových a architektonických hodnot. Historické jádro města se tak stává atraktivním pro obyvatele i turisty a může pomoci či přispět k prosperitě drobných podnikatelů, kteří v centru provozují své živnosti.

Druhou stránkou věci jsou určitá omezení vlastníků objektů v městské památkové zóně při rekonstrukcích, přestavbách, novostavbách, stavebních úpravách či údržbě objektů. Nepřípustnost některých zásahů či materiálů je dobré s vlastníky komunikovat, vysvětlovat a celkově provádět osvětu. V případě porušení zákona provedení prací bez závazného stanoviska orgánu státní památkové péče („na černo“) nebo v rozporu s tímto stanoviskem je uplatňována sankce v podobě pokuty a orgán státní památkové péče k tomuto řešení v případě potřeby přistupuje.

Při porovnání pozitivních a negativních dopadů vyhlášení městské památkové zóny lze konstatovat, že pozitivní dopady převažují a mají kladný vliv na historické centrum města Lanškroun. Ze zjištění a faktů, které se vztahují k městské památkové zóně Lanškroun je zpracována SWOT analýza, která by mohla pomoci dalšímu rozvoji a historického centra Lanškroun.

6 Závěr

Diplomová práce se zabývá problematikou rozvoje vybraného města Lanškroun ve vztahu k jeho historickému jádru, které bylo vyhlášené za městskou památkovou zónu.

V úvodu diplomové práce bylo položeno několik výzkumných otázek:

Jak se vyhlášení městské památkové zóny Lanškroun promítlo do obnovy, rozvoje a vzhledu historického centra města?

Jak byly použity prostředky Ministerstva kultury, přesněji mezi jaké akce a vlastníky byly finanční prostředky rozděleny?

Jaký vliv, ať již pozitivní nebo negativní, je spojen s ochranou historického jádra města Lanškroun?

Jaké jsou silné a slabé stránky spojené s městskou památkovou zónou Lanškroun a jaké vnější a vnitřní příčiny ovlivňují její rozvoj?

Historické centrum města prošlo od roku 1990, kdy bylo prohlášeno za městskou památkovou zónu, proměnou. Jak je patrné z přehledu akcí obnovy, popisu vybraných akcí obnovy i fotografií, podařilo se rekonstruovat, opravit a zachovat mnohé nemovité kulturní památky. Uplatňování principů památkové péče a s ohledem na hodnoty zóny vedlo ve větší míře uchování památkových hodnot. Mnoha objektům byla vrácena jejich dřívější podoba a lesk. Historické centrum se tak stává postupně atraktivním a nabízí obnovené památky a další objekty, které mohou být lákadlem pro turisty. Tomu se snaží pomoci i dotační titul „Podpora památkové péče“, který město již několik let vypisuje a který je určen pro vlastníky nemovitostí v městské památkové zóně. I tato finanční podpora se pozitivně propisuje do celkového vzhledu městu historického jádra města. Lanškroun, jehož název je odvozen z německého Landeskronen, (město se tak historicky jmenovalo) v překladu znamená zemská koruna. Právě obnovené památky i objekty v jeho centru připomínají jednotlivé drahokamy zasazené do koruny. Konečně město Lanškroun má korunu i ve svém městském znaku.

Díky zapojení do Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón vypsáním Ministerstvem kultury ČR město Lanškroun získalo z tohoto programu získat bezmála 36 milionů korun. Tyto finanční prostředky byly rozděleny na obnovu téměř všech nemovitých kulturních památek na území městské památkové zóny Lanškroun. Ze sedmnácti těchto objektů se spolufinancovaná obnova z uvedené dotace Ministerstva kultury ČR týkala šestnácti z nich. Sedmnáctá kulturní

památka socha sv. Donáta je vzhledem ke svému umístění v interiéru budovy zámku chráněna před povětrnostními vlivy a její stav byl a je natolik dobrý, že obnovu nepotřebovala. Prostředky z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón čerpali všichni vlastníci – město, římskokatolická církev, fyzická osoba i kraj, kteří jsou ve vlastnické skladbě ve vztahu ke kulturním památkám v městské památkové zóně Lanškroun zastoupeni.

Na druhou stranu je však potřeba vnímat i negativní dopady a trendy, které tento vývoj ohrožují. A upřímně je potřeba si přiznat, že ne všechno je dokonalé. Trend plastových oken, která se nemusí udržovat, sice pomalu opadá, ale další novodobé nevhodné materiály jsou stálou hrozbou. Také současná energetická i finanční krize, inflace a stálý růst nákladů se mohou začít negativně propisovat i do vzhledu městské památkové zóny. Mohou tak vyvstat požadavky na umístění fotovoltaických panelů, tepelných čerpadel nebo klimatizací, zateplení budovy, které lze povolit pouze ve výjimečných případech na místě, která se pohledově neuplatňují. Avšak ani finančně zajištěný majitel, nemusí být zárukou obnovy v souladu s požadavky památkové péče. Ne každý vidí a umí ocenit architektonické hodnoty, krásu a majestátnost historických budov. S představou, že vlastník může realizovat všechno, se bojuje hodně těžko. I když má památková péče nástroj v podobě sankcí, udělená pokuta již zničené hodnoty nevrátí, a objekt může být necitlivým zásahem nenávratně poškozen. Sankce by však měly být až tím posledním řešením. Dobré je snažit se o vstřícný přístup, osvětu, trpělivé vysvětlování. Žádoucí je měnit myšlení a názory lidí pozitivními příklady.

Poslední otázku se autorka pokusila zpracovat formou tzv. SWOT analýzy, která by mohla být nápomocná úspěšnému rozvoji městské památkové zóny. Podstatné je zabránit odlivu podnikatelských subjektů a obyvatel z městské památkové zóny. Důležité je zajistit využití a pečovat o dobrý stav nejen kulturních, ale i ostatních objektů v historickém jádru. Nevyužívané objekty postupně chátrají díky absenci údržby. Jen využívané objekty je ekonomické udržovat a většinou jen objekty s využitím, nutí vlastníky řešit vzniklé problémy či zhoršující se stav a obecně platí, že čím dříve se začne závada řešit, tím nižší jsou náklady na její odstranění. Finančně výhodná je průběžná údržba. Městské památkové rezervace nebo městské památkové zóny mají za úkol chránit vybrané území, jako jakýsi reprezentativní vzorek. Ovšem bez lidí, kteří by v tomto chráněném území žili, podnikali nebo jej využívali, postrádá ochrana smysl. Vylidňování, které zvyšuje počet

nevyužívaných objektů, je tak stejně velkým nebezpečím, jako používání novodobých materiálů a technik, které mnohdy ničí památkové hodnoty objektů.

Ano, z práce vyplývá, že vyhlášení městské památkové zóny mělo jednoznačně pozitivní vliv na rozvoj historického jádra města Lanškroun. Avšak město má před sebou v tomto směru ještě hodně práce. A to nejenom práci spojenou s obnovou a údržbou budov, snahou o zajištění využití objektů a tím zabránění odlivu lidí, ale práci spojenou s osvětou a vytvořením příkladů dobré praxe. Práce, která nekončí.

Seznam použitých zdrojů

- BÁČOVÁ, M. a kol. 2010. *Obnova okenních výplní a výkladců*. 1. vyd., Praha: Národní památkový ústav. 147 s. ISBN 978-80-87104-58-3.
- BERÁNEK, J. a kol. 2015. *Metodika stavebněhistorického průzkumu*. 1. vyd., Praha: Národní památkový ústav. 176 s. ISBN 978-80-7480-037-5.
- CZUMALO, V. a kol. 2008. *Péče o architektonické dědictví: sborník prací: vybrané kapitoly k tématu*. 1. vyd. Praha: Idea servis. 201 s. ISBN 978-80-85970-60-9.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2023. *Katastrální výměry - druhy pozemků - obce vybraného SO ORP*. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=RSO36&z=T&f=TABULKA&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E501_null_&katalog=32327&pvokc=65&pvoch=5306&c=v371~2__RP2022MP12DP31
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2023. *Charakteristika správního obvodu Lanškroun*. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xe/charakteristika_spravniho_obvodu_lanskroun
- HEINRICHOVÁ, M. 2012. Kašna s delfíny v Lanškrouně. In: *Lanškrounsko*. Lanškroun: Městské muzeum. p. 35. ISBN 978-80-905183-0-8.
- HEINRICHOVÁ, M. 2013. Restaurování a zateplení 11 kusů oken v předním průčelí domu č.p. 8 na nám. J. M. Marků v Lanškrouně. In: *Lanškrounsko*. Lanškroun: Městské muzeum. p. 50-51. ISBN 978-80-905183-2-2.
- HEINRICHOVÁ, M. 2013. Obnova předsazené balkonové konstrukce budovy gymnázia č.p. 113 na nám. J. M. Marků v Lanškrouně. In: *Lanškrounsko*. Lanškroun: Městské muzeum. p. 50-51. ISBN 978-80-905183-2-2.
- HEINRICHOVÁ, M. 2014. Památková péče v Lanškrouně : obnova střechy na objektu bývalé konírny v areálu Zámku čp. 1 v Lanškrouně. In: *Lanškrounsko*. Lanškroun: Městské muzeum. p. 41-42. ISBN 978-80-905183-3-9.
- HEINRICHOVÁ, M. 2017. Obnova střechy budovy zámku čp. 1 v Lanškrouně. In: *Lanškrounsko*. Lanškroun: Městské muzeum. p. 15. ISBN 978-80-905183-4-6.
- HEINRICHOVÁ, M. 2017. Opravy památek v roce 2015. In: *Lanškrounsko*. Lanškroun: Městské muzeum. p. 32-35. ISBN 978-80-906876-0-8.
- HEINRICHOVÁ, M. 2017. Opravy památek v roce 2016. In: *Lanškrounsko*. Lanškroun: Městské muzeum. p. 32-35. ISBN 978-80-906876-0-8.
- HEINRICHOVÁ, M. 2018. Opravy památek v roce 2017. In: *Lanškrounsko*. Lanškroun: Městské muzeum. p. 18-19. ISBN 978-80-906876-2-2.

- HEINRICHOVÁ, M. 2019. Obnova domu čp. 202 „Piano“ v ul. 28. října v Lanškrouně. In: *Lanškrounsko*. Lanškroun: Městské muzeum. p. 18-19. ISBN 978-80-906876-3-9.
- HEINRICHOVÁ, M. 2021. Oprava památek v roce 2019 a 2020. In: *Lanškrounsko*. Lanškroun: Městské muzeum. p. 22-25. ISBN 978-80-906876-5-3.
- HLOBIL, I. 2008. *Na základech konzervativní teorie české památkové péče*. 1. vyd., Praha: Národní památkový ústav ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci. 254 S. ISBN 978-80-87104-32-3.
- HOLEČEK, J., GIRSA, V. 2008. *Projektování obnovy stavebních památek*. 1. vyd., Praha: Národní památkový ústav. 114 s. ISBN 978-80-87104-7.
- KIBIC, K., VOŠÁHLÍK, A. 2011. *Památková ochrana a regenerace historických měst v České republice 1945-2010*. 1. vyd., Praha: Národní památkový ústav. 349 s. ISBN 978-80-87104-88-0.
- KIESOW, G. 2012. *Památková péče v Německu*. 1. vyd., Brno: Barrister & Principal ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v Brně. 217 s. ISBN 978-80-86752-95-2 a ISBN 978-80-87474-84-9.
- KUČA, K., KUČOVÁ, V. 2004. *Novostavby v památkově chráněných sídlech*. 1. vyd., Praha: Národní památkový ústav. 151 s. ISBN 80-86234-54-1.
- KUČA, K., KUČOVÁ, V. 2000. *Principy památkového urbanismu*. 1. vyd., Praha: Státní památkový ústav. 104 s. ISBN 80-86234-15-0.
- MACEK, P. 2009. *Barevnost fasád. Průzkum, dokumentace, vyhodnocení a obnova exteriéru historických staveb*. 1. vyd., Praha: Národní památkový ústav. 110 s. ISBN 978-80-87104-48-4.
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/>
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun, děkanství*. [online]. [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/dekanstvi-13932201>
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun, střední škola – gymnasium*. [online]. [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/stredni-skola-gymnasium-13939009>
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun, kašna s delfíny*. [online]. [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/kasna-s-delfiny-13931455>
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun, konírny*. [online]. [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/konirny-13934802>
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun, kostel sv. Václava*. [online]. [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/kostel-sv-vaclava-13930379>

- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun, městský dům*. [online]. [cit. 2023-11-18].
Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/mestsky-dum-13938930>
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun, městský dům*. [online]. [cit. 2023-11-18].
Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/mestsky-dum-13939133>
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun, městský dům*. [online]. [cit. 2023-11-18].
Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/mestsky-dum-13940630>
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun, radnice*. [online]. [cit. 2023-11-18].
Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/radnice-13934464>
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun, sloup se sochou Panny Marie Immacualty*. [online]. [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/soubor-soch-socha-sv-jana-nepomuckeho-a-socha-sv-jana-sarkandera-13930658>
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun, zámek*. [online]. [cit. 2023-11-18].
Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/zamek-13934368>
- PAMÁTKOVÝ KATALOG. 2023. *Lanškroun*. [online]. [cit. 2023-11-19]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/lanskroun-7664914>
- POLÁKOVÁ, J. a kol. 2007. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*. 1. vyd., Praha: Národní památkový ústav. 235 s. ISBN 978-80-87104-14-9.
- MĚSTO LANŠKROUN. 2021. *Program regenerace městské památkové zóny na období 2013-2023, schválený zastupitelstvem města Lanškroun dne 26.09.2012, usnesením č. 103/2012*. [online]. [cit. 2021-05-13]. Dostupné z: <https://www.lanskroun.eu/index.asp>.
- MINISTERSTVO KULTURY ČR. 2022. *Památková péče v ČR*. [online]. [cit. 2022-10-05]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/pamatkova-pece-v-cr-cs-244>
- MINISTERSTVO KULTURY ČR. 2023. *Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón*. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/program-regenerace-mestських-pamatkovych-rezervaci-a-mestських-pamatkovych-zon-cs-282>
- MĚSTO LANŠKROUN. 2023. *Dotační program „Podpora památkové péče na rok 2023“*. [online]. (PDF) [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://ude.tcssl.cz/dokument?lanskroun?MULA0B0TKYEH-0>
- MĚSTO LANŠKROUN. 2023. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.lanskroun.eu/index.asp>
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. 2023. *Fotovoltaické systémy v památkové péči*. [online]. (PDF) [cit. 2023-10-14]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/portal/o-nas/npu-a-pamatkova-pece/npu-jako-institute/hlavni-temata-sezony/2022/fotovoltaika/fotovoltaika-v-pp---upraveno-23.pdf>

- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. 2023. *Principy památkové péče*. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/portal/o-nas/npu-a-pamatkova-pece/npu-jako-institute/hlavni-temata-sezony/2022/fotovoltaika/fotovoltaika-v-pp-upraveno-23.pdf>
- SCHUBERT, A. 2007. *Péče o památkově významné venkovní komunikace*. 1. vyd., Praha: Národní památkový ústav. 166 s. ISBN 978-80-87104-10-1.
- ŠEJVLOVÁ, J, a kol. 2012. Územní plán Lanškroun. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: https://www.lanskroun.eu/assets/File.ashx?id_org=7892&id_dokumenty=1304,
- ŠTULC, J., SUCHOMEL, M, MAXOVÁ I. 1998. *Péče o kamenné sochařské a stavební památky*. 1. vyd., Praha: Státní ústav památkové péče v Praze. ISBN: 80-902305-9-8.
- TESAŘ, L. 2020. *Strategický plán města Lanškroun*. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: https://www.lanskroun.eu/assets/File.ashx?id_org=7892&id_dokumenty=15957
- Vyhláška o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje z 17.10.1990.
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

Přílohy

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění

V následujícím textu jsou uvedeny paragrafy, které jsou z pohledu městské památkové zóny důležité. Text je na několika místech upraven, nejedná se tedy o vždy přesné znění citace. Vybrané paragrafy

§ 9 Ochrana a užívání kulturních památek

(1) Vlastník kulturní památky je povinen na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Kulturní památku je povinen užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu.

(2) Povinnost pečovat o zachování kulturní památky, udržovat kulturní památku v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením má také ten, kdo kulturní památku užívá nebo ji má u sebe.

(3) Organizace a občané, i když nejsou vlastníky kulturních památek, jsou povinni si počínat tak, aby nezpůsobili nepříznivé změny stavu kulturních památek nebo jejich prostředí a neohrožovali zachování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.

(4) Vlastník, který kulturní památku převádí na jiného, někomu přenechává k dočasnému užívání nebo předá k provedení její obnovy (§ 14), nebo k jinému účelu, je povinen danou osobu, uvědomit, že jde o kulturní památku.

§11 Povinnosti správních úřadů, právnických a fyzických osob

(1) Orgány státní správy příslušné rozhodovat o způsobu využití budov, které jsou kulturními památkami, vydávají svá rozhodnutí na základě závazného stanoviska příslušného orgánu státní památkové péče. Při rozhodování o způsobu a změnách využití kulturních památek jsou povinny zabezpečit jejich vhodné využití odpovídající jejich hodnotě a technickému stavu.

(2) Jestliže fyzická nebo právnická osoba svou činností působí nebo by mohli způsobit nepříznivé změny stavu kulturní památky nebo jejího prostředí anebo ohrožují zachování nebo společenské uplatnění kulturní památky, určí obecní úřad obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, krajský úřad, podmínky pro další výkon takové činnosti nebo výkon činnosti zakáže.

(3) Správní úřady a orgány krajů a obcí vydávají svá rozhodnutí podle zvláštních právních předpisů, jimiž mohou být dotčeny zájmy státní památkové péče na ochraně nebo zachování kulturních památek nebo památkových rezervací a památkových zón a na jejich vhodném využití, jen na základě závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památky, jen na základě závazného stanoviska krajského úřadu.

§ 14 Obnova kulturních památek

(1) Zamýšlí-li vlastník kulturní památky provést údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu kulturní památky nebo jejího prostředí (dále jen "obnova"), je povinen si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, závazné stanovisko krajského úřadu.

(2) Vlastník (správce, uživatel) nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu kulturní památky, památkové rezervace, nebo zóny, je povinen k zamýšlené stavbě, změně stavby, terénním

úpravám, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravě dřevin nebo udržovacím pracím na této nemovitosti si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

(6) Orgán státní památkové péče vydá závazné stanovisko po předchozím písemném vyjádření odborné organizace státní památkové péče. Písemné vyjádření předloží odborná organizace státní památkové péče příslušnému orgánu státní památkové péče nejpozději ve lhůtě 20 dnů ode dne doručení žádosti, nestanoví-li orgán státní památkové péče ve zvlášť složitých případech lhůtu delší, která nesmí být delší než 30 dnů. Pokud ve lhůtě 20 dnů nebo v prodloužené lhůtě příslušný orgán státní památkové péče písemné vyjádření neobdrží, vydá závazné stanovisko bez tohoto vyjádření.

(7) Přípravnou a projektovou dokumentaci obnovy vlastníků kulturní památky vlastníků nebo projektantů projedná v průběhu zpracování s odbornou organizací státní památkové péče. Při projednávání poskytuje odborná organizace státní památkové péče potřebné podklady, informace a odbornou pomoc. Ke každému dokončenému stupni dokumentace zpracovává odborná organizace státní památkové péče písemné vyjádření jako podklad pro závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o nemovitou národní kulturní památku, jako podklad pro závazné stanovisko krajského úřadu.

(8) Obnovu kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi (dále jen "restaurování"), mohou provádět fyzické osoby na základě povolení Ministerstva kultury ČR, přičemž restaurováním se rozumí souhrn specifických výtvarných, uměleckořemeslných a technických prací respektujících technickou a výtvarnou strukturu originálu.

(9) Vlastník kulturní památky je povinen odevzdat odborné organizaci státní památkové péče na její žádost 1 vyhotovení dokumentace.

§ 16 Příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky

(1) Vlastník kulturní památky může obec nebo kraj na jeho žádost poskytnout ze svých rozpočtových prostředků, jde-li o zvlášť odůvodněný případ, příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky za účelem jejího účinnějšího společenského uplatnění. Příspěvek může poskytnout i tehdy, nemůže-li vlastník kulturní památky uhradit z vlastních prostředků náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky.

(2) V případě mimořádného společenského zájmu na zachování kulturní památky může na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu příspěvek ministerstvo kultury buď přímo, nebo prostřednictvím krajského úřadu, nebo prostřednictvím obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

§ 35 Přestupky právnických a podnikajících fyzických osob

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se mimo jiné dopustí přestupku tím, že

- nepečuje o zachování kulturní památky, neudržuje ji v dobrém stavu, užívá ji způsobem neodpovídajícím jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu, nechrání ji před ohrožením, poškozením nebo znehodnocením nebo ji znehodnotí nebo zničí,

- provádí obnovu kulturní památky bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo nedodrží podmínky určené v tomto závazném stanovisku,

- provádí stavbu, změnu stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravu dřevin nebo udržovací práce na nemovitosti, která není kulturní

památkou, ale je v památkové zóně bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle § 14 odst. 2 nebo nedodrží podmínky uvedené v tomto závazném stanovisku.

(2) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako osoba oprávněná k provádění archeologických výzkumů dopustí přestupku tím, že provádí archeologické výzkumy, které archeologické nálezy ohrožují nebo poškozují.

(3) Za přestupek lze uložit pokutu do 2.000.000 Kč,

Podle § 36 tyto přestupky projednává obecní úřad obce s rozšířenou působností a pokutu vybírá a vymáhá orgán, který ji uložil.

§ 39 Přestupky fyzických osob

(1) Fyzická osoba se mimo jiné dopustí přestupku tím, že

- nepečuje o zachování kulturní památky, neudrží ji v dobrém stavu a nechrání ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením, nebo kulturní památku užívá způsobem, který neodpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu,

- provádí obnovu kulturní památky bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo nedodrží podmínky určené v tomto závazném stanovisku,

- provádí neoprávněné výkopy na území s archeologickými nálezy,

- provádí stavbu, změnu stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravu dřevin nebo udržovací práce na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně, v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle § 14 odst. 2 nebo nedodrží podmínky uvedené v tomto závazném stanovisku, nejde-li o případ vyloučení povinnosti tohoto vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si závazné stanovisko (§ 17),

h) provádí restaurování, jde-li o kulturní památku, bez povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, nebo přestože jí byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo přestože není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo při zákazu uloženém podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,

(2) Fyzická osoba se jako osoba oprávněná k provádění archeologických výzkumů dopustí přestupku tím, že provádí archeologické výzkumy, které archeologické nálezy ohrožují nebo poškozují.

(3) Za přestupek lze uložit pokutu do 2.000.000 Kč.

Podle § 40 tyto přestupky projednává obecní úřad obce s rozšířenou působností a pokutu vybírá a vymáhá orgán, který ji uložil.

Vyhláška o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje (1990)

Na území Kraje Vysočina byla za památkové zóny prohlášena historická jádra měst: Havlíčkův Brod a Příbryslav.

Vyhláška

o prohlášení památkových zón ve vybraných městech a obcích Východočeského kraje

Plenární zasedání Východočeského krajského národního výboru v Hradci Králové se usneslo dne 17. října 1990 vydat podle ustanovení § 24 a zákona o národních výborech č. 69/67 Sb., ve znění pozdějších předpisů a v souladu s ustanovením § 6 zákona ČNR č. 20/87 Sb., o státní památkové péči a § 2 vyhlášky ministerstva kultury ČSR č. 66/88 Sb., kterou se provádí zákon o státní památkové péči, toto obecné závazné nařízení:

Čl.1

Účel vyhlášky a rozsah působení

(1) Účelem prohlášení památkových zón je zajistit zachování kulturně historických a urbanisticko-architektonických hodnot vybraných historických jader při rozvoji těchto měst a obcí, aby jako organická součást životního prostředí sloužila kulturním, výchovným, společenským a hospodářským potřebám společnosti

(2) Pro své mimořádné kulturní hodnoty se prohlašují za památkové zóny historická jádra měst a obcí: Broumov, Bystré, Dašice, Dvůr Králové nad Labem, Havlíčkův Brod, Heřmanův Městec, Hostinné, Hradec Králové – část, Chrast, Chrudim, Jablonné nad Orlicí, Jaroměř, Jevíčko, Jilemnice, Králíky, Lanškroun, Letohrad, Luže, Náchod, nový Bydžov, Opočno, Příbryslav, Police nad Metují, Polička, Skuteč – Předhradí, Sobotka, Svitavy, Trutnov, Turnov, Ústí nad Orlicí, Vrchlabí, Vysoké Mýto, Železnice

Čl.2

Vymezení hranic památkových zón

Hranice památkových zón jsou vyznačeny v plánech památkových zón uložených podle čl. 6, odst. 2 této vyhlášky.

Čl.3

Předmětem ochrany a péče v památkových zónách jsou:

- a) historický půdorys a jemu odpovídající prostorová a hmotová skladba, městské a vesnické interiéry včetně povrchu komunikací, historické podzemní prostory
- b) panoráma zóny a hlavní dominanty v blízkých a dálkových pohledech
- c) nemovité kulturní památky uvedené v ÚSKP ČR

- d) objekty dotvářející charakter zóny – tzv. objekty památkového zájmu, vyznačené v plánu památkové zóny
- e) ostatní objekty v památkové zóně
- f) veřejná a vyhrazená zeleň
- g) části území památkové zóny A, B, C odstupňované podle památkového významu a vyznačené barevným rozlišením v plánu památkové zóny

Čl.4

Podmínky pro stavební a další činnost

Pro ochranu a regeneraci památkových zón se stanoví tyto podmínky:

- a) při pořizování územně plánovací dokumentace musí být vymezena vhodná základní funkce památkové zóny v prostorovém a funkčním uspořádání města a obce. V památkové zóně je nutno respektovat a zhodnocovat urbanistickou skladbu podle jednotlivých částí území, vyznačených v plánu památkové zóny
- b) využití jednotlivých částí památkové zóny, prostorů, souborů a objektů i ploch v památkové zóně musí být v souladu s jejich kulturní hodnotou, kapacitními i technickými možnostmi
- c) veškeré úpravy prostorů, ploch, zeleně, kulturních památek a jejich souborů musí směřovat k jejich funkčnímu, technickému, estetickému, kulturnímu a společenskému zhodnocení s ohledem na charakter jednotlivých částí památkové zóny
- d) při nové výstavbě včetně technické infrastruktury musí být brán zřetel na charakter a měřítko zástavby a prostorové uspořádání památkové zóny. Míra nezbytné dostavby a přestavby musí být přiměřená památkovému významu jednotlivých částí památkové zóny.
- e) pro plnohodnotné využití území památkových zón je nezbytné stanovit a postupně realizovat koncepce účelných opatření pro krytí potřeb obyvatel a návštěvníků

Čl.5

Plánování

Příslušné národní výbory všech stupňů při sestavování a provádění plánu sociálního, kulturního a hospodářského rozvoje přihlížejí k mimořádným hodnotám památkových zón Východočeského kraje a vytvářejí pro regeneraci těchto území přiměřené ekonomické a organizačně technické podmínky.

Čl.6

Evidence a dokumentace

(1) Postup při vyznačení památkových zón do ÚSKP ČR, do územně plánovacích podkladů a územně plánovací dokumentace, jakož i při zpracování územně plánovací

dokumentace je podrobněji uveden v § 2 ods. 2 a 3 vyhlášky MK ČSR č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

(2) Vyhláška o prohlášení památkových zón s plánem památkové zóny je uložena na příslušných národních výborech odboru kultury a odboru výstavby a územního plánování ONV, odboru kultury Vč KNV, dále na Krajském středisku státní památkové péče a ochrany přírody v Pardubicích a Státním ústavu památkové péče a ochrany přírody v Praze.

Čl.7

Opatření při porušení povinností

Porušení povinností stanovených touto vyhláškou, jenž je přestupkem podle zákona o státní památkové péči a obecných předpisů, projedná příslušný národní výbor.

Čl.8

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem 1. listopadu 1990.

Ing. Josef Hájek, předseda Východočeského KNV

Jaroslav Dürrer, tajemník Východočeského KNV

Seznam obrázků

Foto objektů, autorem níže uvedené fotodokumentace, není-li uvedeno jinak je autorka diplomové práce.

Obrázek č. 1

Lanškroun, budova městské knihovny čp. 142, rok 2016 – stav před obnovou

Obrázek č. 2

Lanškroun, budova městské knihovny čp. 142, rok 2017 – stav po obnově

Obrázek č. 3

Lanškroun, budova konírny v areálu zámku čp. 1, rok 2008 – stav před obnovnou

Obrázek č. 4

Lanškroun, budova konírny v areálu zámku čp. 1, rok 2021 – stav po obnovně

Obrázek č. 5

Lanškroun, budova zámku čp. 1, rok 2013 – stav před obnovou

Obrázek č. 6

Lanškroun, budova zámku čp. 1, rok 2015 – stav po obnově

Obrázek č. 7

Lanškroun, budova zámku čp. 1 – nádvoří, rok 2008 – stav před obnovou

Obrázek č. 8

Lanškroun, budova zámku čp. 1 – nádvoří, rok 2021 – stav po obnově

Obrázek č. 9

Lanškroun, budova děkanství čp. 2, rok 2008 – stav před obnovou

Obrázek č. 10

Lanškroun, budova děkanství čp. 2, rok 2015 – stav po obnově

Obrázek č. 11

Lanškroun, budova děkanství čp. 2 - dvorní průčelí, rok 2008 – stav před obnovou

Obrázek č. 12

Lanškroun, budova děkanství čp. 2 - dvorní průčelí, rok 2017 – stav po obnově

Obrázek č. 13

Lanškroun, budova radnice čp. 5, rok 2013 – stav před obnovou

Obrázek č. 14

Lanškroun, budova radnice čp. 5, rok 2021 – stav po obnově

Obrázek č. 15

Lanškroun, dům „Piano“ čp. 202, rok 2013 – stav před obnovou

Obrázek č. 16

Lanškroun, dům „Piano“ čp. 202, rok 2018 – stav po obnově